

אתנא

בשבוע 1033 | כ"ה בשבט תשפ"ג | 16.02.23

"מיליארדים עושים את
דרכם לכאן": דיווחי
החדשות האובייקטיביים
מהפגנות השמאל

// דביר שרייבר

צילום: מרים פישא בן-מנחם

השופט בדימוס פחז' עוזר מודריק: יש מה לשפר בפרורמה, אבל ירי בתוך הנגמ"ש אינו לגיטימי // עניין אש, רבקי גולדפינגר

כותב את ההיסטוריה

הוא עזב את הכתיבה במעריב ובידיעות לטובת
גוש אמונים והקמת מועצת יש"ע, ייסד את
ביטאון המתנחלים 'נקודה' וממשיך לכתוב את
עמדותיו בלי צנזורה ב'הארץ' למרות הקוראים
הזועמים. ישראל הראל, ניצול השואה שהיה
ממשחררי ירושלים וזוכה פרס ירושלים תשפ"ג,
ממשיך להיאבק על פניה של מדינת ישראל

// עפרה לקס

מיידית
דירת 3 חדרים
+ גינה מקסימה

משנת 1995

נווה שלם

בית דיור מוגן לגיל הזהב
בשכונת ארנונה הוותיקה והיוקרתית בירושלים.

- ◆ דירות איכותיות בסטנדרט גבוה עם מרפסות וגינות
- ◆ שירות רפואי מקצועי
- ◆ צוות מסור הדואג לדיירי הבית 24 ש' ביממה, באווירה משפחתית
- ◆ פעילות חברתית מגוונת
- ◆ במקום ניתנים כל צרכי הגיל השלישי

קורא הדורות 27 ירושלים, 050-5246077 | טל': 02-6737993
neve.shalem@gmail.com - www.neve-shalem.co.il

אתם יכולים לזכות
בכספת עם
\$100,000!

ועילאי יזכה לקבל
את כל התמיכה שהוא
צריך כדי להחלים

גל ארבעים ושניים

השתתפו בהגרלה השנתית של עזר מציון!

קונים < מצילים < זוכים < בלי לא נעים

הגרלת פרס מציל חיים יוצאת לדרך ולכם יש הזדמנות לזכות בפרסים שווים!
אז נכון, לא הכי נעים לתרום בשביל הפרסים, ולנו לא נעים לדבר על טיסות ומכוניות,
אבל בסוף - אין לא נעים. כולנו נעשה הכל כדי להציל חיים

עזר
מציון
מעורר תמיכה
רפואית

פרס
מציל חיים

לחברת הפרסים המלאה ולהשתתפות במבצע: ami.org.il | 2236*

ועידת אמונה ה-11

בסימן הוקרה ליו"ר אמונה ליאורה מינקה

יום שלישי
ל' בשבט 21.02 | תשכ"ג
התכנסות 15:15
מלון VERT, ירושלים

19:00-20:00

הרכב מוזיקלי
תלמידות עלמא אמונה

דרך אמונה בחרתי
כתבת עיתון "ידיעות
אחרונות"
חן ארצי סרור
בראיון עם יו"ר
אמונה הפורשת
ליאורה מינקה

מדור לדור
יפעת סלע, יו"ר אמונה
הנבחרת - נאום כניסה

18:00-18:30

מופע ילדי אמונה
אחוזת שרה

חסירות נפש
כתבת עיתון "בשבע"
עפרה לקס
בראיון עם אשת השנה
של אמונה רוני דילר

17:00-18:00

מדברות עתיד
שולחנות עגולים
וקבלת החלטות
הוועידה

16:00-17:00

מופע ילדי אמונה
נווה לנדי

**לתת את
הנשמה והלב**
חלוקת אותות
התנדבות
בהשתתפות אישי
ציבור

לפרטים ולהרשמה *6565 או סירקו

שמים לב

**מפעל הפיס
ומד"א הרחיבו את
הפריסה במרחב
הציבורי
והציבו מאות
מפעמי מד"א על
גבי דוכני הפיס**

(אדור חומסקי & ורשטקי) GREY

21.2 יום המודעות לשימוש בדפיברילטור

בזכות הדפיברילטורים שעל גבי דוכני מפעל הפיס,
חייהם של 9 אנשים ניצלו השנה

במצב חירום חייגו למוקד 101 של מד"א

מפעל הפיס
הכל חוזר לקהילה

שמים לב
דפיברילטורים מצילים חיים

המכירה אסורה למי שטרם מלאו לו 18 שנים.

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

הנפש מבקשת הגנה

בימים סוערים אלה הרגש מתעתע במיוחד. אפשר בקלות להתבלבל

לתת מענה לאוכלוסיות..."

אבל חוק האפליה זה בהסכם הקואליציוני, כרגע לא בטוח שיקודם. אנחנו מדברים על הרפורמה המשפטית, השאלה מה הקשר בין הרפורמה המשפטית לבין...

"הרפורמה המשפטית לא תאפשר בעצם לפנות לערכאות בעלות שיקול דעת עצמאי. יהיו פה מקרים שאנחנו רואים אותם בדיקטטורות. זאת לא המצאה. זאת המציאות במדינות כאלה. מציאות של אשפוזים כפויים, של חוות דעת ללא יכולת ערעור עליהן. אנחנו רואים גם פגיעה כבר עכשיו בחופש המחקר. מעמד אקדמי של מקצועות בריאות. אלה מהלכים שמדללים את המערכת כולה ופוגעים פגיעה ישירה באזרחים. אז אלה לא מחשבות מנותקות. אלה לא דעות פוליטיות. זה הערך של ידע ומחקר וזה האופן שבו עולם מתוקן ניגש להפיכה משטרית. לא מתוך בריונות. טלי יכולה לצעוק כמה שהיא רוצה בוועדות ולהשתק את כולם עם הצרחות שלה... אני מבקשת לתת תחזית מקצועית".

הדיון בוועדת החוקה של הכנסת, השבוע

מתווכחים פה. אבל לא תהיה כאן מלחמת אחים, חלילה, כי עם ישראל - אם אפשר לדבר בהכללה - הרבה יותר אחראי, ובעיקר הרבה פחות שונא, מהעיתונאים שלו, מהפוליטיקאים שלו, ובמיוחד מוקני הגנרלים שלו. אגב, מה נסגר שם עם אהוד ברק, חלוץ, יעלון, חולדאי והטייס גיבור ישראל שהוא שכבר הספקתי לשכוח את שמו אבל ממש לא את מה שאמר? זה כבר נהיה מעניין ברמה המקצועית. האם הספרות המחקרית מכירה עוד מקרים כאלה, מצבאות אחרים בעולם, שאנשים שעשו גדולות ונצורות, תוך נכונות למסירות נפש, שחיילים הלכו אחריהם לשדה הקרב, חווים באזור גיל 70 - איך לומר בעדינות - התרופפות מסוימת? תראה, חלוץ תמיד דיבר לא יפה, וגם התנהג לא יפה, אבל בוגי? אני אומר לכם בכנות, אני מסתכל עליו וחווה בעיקר מבוכה גדולה (לאהוד ברק כבר התרגלת).

3 הגנה אשת מקצוע מתחום הנפש, שלא נראה לי שתסייע לאבחן את התסמונות. אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. אבל אם מקשיבים לה היטב יכולים אולי להבין דבר או שניים על מה שמתרחש בימים אלה בראש ובלב של אותו ציבור מוסת שחי בתודעת "חבית חומר נפץ" בימים אלה. "ד"ר הדס שהרבני-סיידון היא פסיכולוגית קלינית. בוקר טוב לך", פתח המראין ספי עובדיה בתוכניתו בגלי צה"ל, "אני רואה שגם אתם התארגנתם ואתם מפגינים שם בקפלן ואומרים: גם אנחנו הפסיכולוגים חוששים שהרפורמה הזאת תפגע גם במערך בריאות הנפש. טוב, קודם כול תסבירי". שהרבני-סיידון מיהרה לתקן: "אנחנו לא רק הפסיכולוגים: פסיכולוגיה, פסיכיאטריה, עובדים סוציאליים, מטפלים באמצעות אומניות וכלל מקצועות בריאות הנפש. מעל שלושת אלפים נשים וגברים שמבינים שפשיזם ודיקטטורה מסכנים נפשות".

רגע, אתם שובתים? אתם מפגינים? מה? "אנחנו מפגינים היום, כמו ביום שלישי שעבר, ונמשיך להפגין ולהגביר את ההתנגדות שלנו, כי ברור לנו שמדובר בסכנת נפשות, כי דיקטטורה היא פיקוח נפש". אוקיי, רגע, כאן אני חייב לעצור אותך ולשאול אותך, אם בסופו של דבר אתם כמו כל אדם פרטי אחר. כל אחד זכאי לדעתו. את חושבת שזה פשיזם, ויכול להיות פסיכולוג אחר שיגיד: 'מה פתאום אתם מתאגדים ומדברים בשם הפסיכולוגים? אני לא רואה בזה בעיה. אולי אני חושב אפילו שזה בסדר'. השאלה בשם מי אתם מדברים, ההתאגדות הזאת? "...מול האופן שבו חברה הכנסת טלי גוטליב מדברת כשהיא אומרת על כלכלנים בכירים ועל היסטוריונים שהם 'דעשי רקע', אותו דבר אפשר להגיד גם על מקצועות הבריאות. אבל אנחנו מתבססים על מחקר ונאמנים להיסטוריה. לנו יש תחזיות ולזה אנחנו מכוונים. במובן הזה, לא מדובר בדעה פוליטית".

למה? תסבירי לי. מה הקשר בין מהלכי החקיקה האלה למערך בריאות הנפש? איפה זה בכלל פוגש את העניין הזה? "המשמעות של הפיכה משטרית היא פגיעה בזכויות אדם. ההשלכות כוללות צמצום או מניעה של טיפול על רקע מגדר, גזע, דת, מתן טיפולים מזיקים..."

את ממש מרחיקה לכת, איך את מגיעה לשם? בסוף, איך את מצביעה על קשר?

"בוא, סמוטריץ' לא רוצה לחתום על עצומות בין לאומיות נגד אלימות נגד נשים. אנחנו רואים דילול של משאבים מאזורים פריפריאליים, אזורים מגדריים. אנחנו מדברים על תיקון חוק האפליה שיאפשר לא

1 את רוב החדשות בשבוע הדרמטי הזה ראיתי במנות קטנות ובאופן מקוטע מאוד בסלולרי. ליוויתי את אשתי במסע הרצאות קצר בארצות הברית, ובזמן שהיא דיברה אני הצצתי בטלפון להתעדכן בנעשה בארץ. רק מה? כדי לא להפריע להרצאה וידאתי לפני זה שהטלפון על שקט, וכך חוויתי את המציאות באופן אלטרנטיבי משהו.

ראיתי, למשל, עשרות אלפי ישראלים צועדים במרכז ירושלים ומנופפים בהמון דגלי ישראל. זה מראה שאוטומטית מרגש אותך מאוד. ממש מרחיב את הלב. אפקט ריקודגלים. שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו ובאו לך. פתאום נתקפתי בגעגועים לארץ. אבל מהר מאוד הבנתי מה האירוע ולמה יש שם כל כך הרבה דגלים. מישוה ניסה לבלבל את האויב. והאויב פה הוא אני, אנחנו, כל מי שהלך לפני שלושה חודשים לקלפי כדי לבחור ממשלה שתתקן סוף סוף את מערכת המשפט. הדגלים היפים האלה נועדו ליצור מצג שווא של אירוע ישראלי כזה, ממלכתי, מאחד ומרגש. ואז הבנתי גם עד כמה הרגש הראשוני עשוי לתעתע לפעמים.

אחר כך ראיתי וידאו של חברי כנסת שרים בהתרגשות ביחד תוך כדי ישיבת בוועדה בכנסת. גם זה נראה בהתחלה מרגש מאוד. בפרט ברגע שבכתוביות הופיעו המילים שהם שרו שם: "אין לי ארץ אחרת". מקסים. אבל כשאחד מהם קפץ פתאום על השולחן ורץ בתנועה מאיימת אל יושב הראש, שאותו כינו בישיבה שוב ושוב "דיקטטור", קלטתי את ההקשר. ואז הבנתי גם עד כמה הרגש הראשוני עשוי לתעתע לפעמים. אחר כך הגיע סרטון של אישה בוכה בדמעות בכנסת, ממוש מליטה את פניה בידיה, ואלו שסביבה מנסים להרגיע אותה ולנחם אותה. ליבי יצא אליה. מה קרה? מה בישרו לה רגע קודם שגרם לה לכאב צורב כל כך ולבכי פומבי כזה? אבל מהר מאוד הבנתי את ההקשר. הבוכייה היא חברת הכנסת יוליה מלינובסקי, שבקדנציה הקודמת מונתה בידי פטרונה אביגדור ליברמן ליושבת ראש הוועדה ל"שירותי דת יהודיים". אני זוכר תיעודים שלה לועגת בבוח לקודשי ישראל (אם כי חייבים לציין שאלה לא היו ערכים מקודשים כמו שמירת המסורת מדור לדור בעניין הרכב הוועדה לבחירת שופטים, בסך הכול כשרות, שבת וגיוור). ולמה עכשיו היא בכיתה? מאוחר יותר היא דיברה בפני הוועדה והסבירה שהמצב מוזכר לה את החוויות שלה מברית המועצות. אנשים שנולדו כאן בארץ לא מבינים כמוה את ההשלכות של האירוע שבו אנחנו נמצאים. גם בברית המועצות זה התחיל ככה תמים באוקטובר 1917, אבל אחר כך זה הידרדר לשליחת אנשים לכלא ולהוצאות להורג מול הקיר. אז תלמדו היסטוריה. "לא עושים הידברות עם אקדח לרקד", היא הטיחה בדיקטטור רוטמן. ואז הבנתי גם עד כמה הרגש הראשוני עשוי לתעתע לפעמים.

2 ולמה אני חוזר שוב ושוב ושוב לרגש הראשוני המתעתע? כי בימים סוערים אלה הרגש מתעתע במיוחד. בכלל, בימים סוערים אלה הרגש פעיל במיוחד. הכול כל כך מלא אמוציות, ובעיקר מניפולציות, ואפשר בקלות להתבלבל.

הנה עוד דוגמה: רבים במערכת הפוליטית הגיבו להצעת הפשרה של הנשיא. היו מי שהתמקדו במתווה שלו בעניין סעיף חוקי היסוד, אחרים התמקדו בעילת הסבירות, אבל לא שמעתי איש, מימין או משמאל, מסתייג מדברי הפתיחה של נאום הנשיא. הרצוג סיפר איך פנו אליו אנשים מכל צידי המפה הפוליטית, "שמבקשים בשבועות האחרונים דבר אחד - לא לצעוד לתוך התהום. להפסיק את אש הקיטוב הנפיצה, לפני שהיא תכלה אותנו. אנחנו כבר מזמן לא בוויכוח פוליטי, אלא על סף קריסה חוקתית וחברתית... אני מרגיש, כולנו מרגישים, שאנחנו נמצאים רגע לפני התנגשות - ואפילו התנגשות אלימה. שחבית הנפץ לפני פיצוץ, ושאנחנו על סף של יד אש באחיו".

ובכן, אדוני הנשיא, אני יודע כמה אתה דואג בכנות לאחדות ישראל. בניגוד לקודמך (תודה, טאטע, שריבלין לא נשיא המדינה בימים אלה!) אתה באמת גורם מאחד ומלכד. אתה מחפש להאיר את הטוב והיפה שבמדינת ישראל לגווניה. איך אתה קורא לזה? "האור הגנוז של החברה הישראלית". אבל אל תמהר לקבל, כמין הנחת יסוד שמוסכמת על הכול, את הנרטיב שמוליכים פה אנשי קצה בעלי אינטרסים פוליטיים, כאילו עוד רגע הכול קורס פה ולכן חייבים לעצור את תיקון מערכת המשפט. לא. הכול לא קורס פה. מקסימום קצת מתווכחים פה. או הרבה

4 בקטע הזה של השיחה אני עושה גוגל על השם הארוך של המרואיינת. יש אשכרה פסיכולוגית שמדברת ככה? שחושבת ככה? ועוד בשם ה"מקצועיות", כפי שהיא מדגישה בכל משפט שני? הם לא אמורים להיות מרגיעים? אנשים עם תבונה, עם הקשבה, עם חיבור למציאות? אז כן. ד"ר שהרבני-סיידון היא פסיכולוגית עם קליניקה בתל אביב ל"טיפול דינמי ממוקד וקצר מועד, טיפול קוגניטיבי התנהגותי להפרעות חרדה, טיפול מרחוק דרך האינטרנט, טיפול דינמי ממוקד, הדרכות הורים, טיפול זוגי, טיפול זוגי במהלך גירושין". ויש לה חתיכת רוממה: היא עבדה במחלקת אשפוז יום פסיכיאטרי בבית החולים שיבא ובבית החולים שניידר. היא מרצה בבית הספר לפסיכותרפיה באוניברסיטת בר-אילן. היא מלמדת במגמה הקלינית בחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב. כלומר לא מדובר רק במטופלים, גם תלמידים גדלים לאורה. האם גם הם חיים בסרט שלה?

נראה לי שספי עובדיה קורא את מחשבותיי. "כמה פסיכולוגים, מאוגדים במחאה הזו שלכם?" הוא שואל אותה. והיא עונה: "יש לנו מעל שלושת אלפים איש. אנחנו הוצאנו לפני 36 שעות עצומה שבה אנחנו בעצם מתחייבים לפעול בכל הדרכים שהם התנגדות לא אלימה, לרבות שביתה. כבר בשבוע הבא אנחנו נרים את הדבר הזה. כי אנחנו חייבים לעשות פעולה של הגנה על אזרחי ישראל. תראה, ספי, כבר היום הנפש מבקשת הגנה. אנחנו רואים אנשים שמתלוננים על קושי לישון, על ייאוש, על חרדה, אובדן תיאבון, ייאוש".

5 על המילה "ייאוש" היא חזרה פעמיים ברשימת התסמונות שחווים אזרחי ישראל נטולי ההגנה. היא כנראה גם הייתה חוזרת על זה שלוש או ארבע פעמים, אבל למראין הייתה שאלה טובה. ואגב, יפה שהוא העז להטיל ספק, לכל אורך הריאיון, בדיאגנוזה המקצועית שלה. "את מבינה", הוא אמר, "שבצד השני יש אנשים שהצביעו, ששלשלו פתק של ליכוד, של ציונות דתית, של מפלגות אחרות, שהם מאוד רוצים את זה. שהנפש שלהם לא תדע מרגוע אם לא יקודמו מהלכי החקיקה הזאת. ובסוף השאלה מה בין מצב רוח פסיכולוגי..."

והפסיכולוגית מיהרה לענות נחרצות: "אין שום התנגדות לממשלת הימין. שיהיה ברור. בין החותמים ובין האנשים שלנו יש אנשי ימין. ההתנגדות שלנו היא להפיכה משטרית. בדיקטטורה אין אמון, אין פרטיות, אין סודיות, אין טיפול נפשי".

אנחנו חייבים לסיים. "משפט אחרון. כשאנחנו בעצם מדברים על היערכות של כל מערכת הבריאות לשמור על זכויות האדם, אנחנו עושים את זה כי לאנשים קשה להתייצב מול הממשלה ולצעוק 'מי זה?' 'מי זה?' מי זה הגיע תחת דמוקרטיה ומנסה למכור לנו דיקטטורה דרך אמירות כמו 'נאמנות למדינה', 'אהבת המדינה'. אני קוראת לכולם להתבסס על מה שאומרים אנשי מקצוע. יוצאות עצומות של כלכלנים בכירים, של היסטוריונים, של אנשי ונשי בריאות הנפש ומערכת הבריאות כולה. כולנו יחד אנשי מחקר וידע - אומרים מה יקרה פה. יש תחזיות, ספי".

טוב, עד כאן הריאיון. לא נגענו, כמו שאומרים. נראה לי שאני צריך להתחיל להקשיב גם לרדיו על שקט. ●

5 עובדות על בג"צ

1 בגלל בג"צ אסור להרוס בית מחבל ביום הפיגוע, ומותרת הריסה חלקית בלבד.

2 בגלל בג"צ לא ניתן לשלול אזרחות למחבלים ישראלים.

3 בגלל בג"צ אין אפשרות לעצור הגירה פלסטינית והתאזרחות ישראלית במסווה של איחוד משפחות.

4 בגלל בג"צ מערכת הביטחון מנועה מענישה מרתיעה לסביבת המחבל שמייצרת טרור.

5 בגלל בג"צ צה"ל כבול בהוראות פתיחה באש שמסכנות את חיילי צה"ל מול המחבלים, ובוטל "נוהל שכן" שהגן על חיילי החיילים.

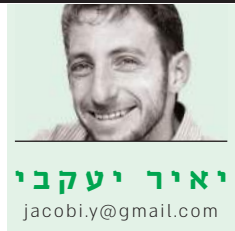
חייבים רפורמה במערכת המשפט עכשיו!

**יריב, רוטמן -
העם איתכם!**

לתרומות ותמיכה ברפורמה:

אנחנו חיים במדינה שבה לפחד מרעידת אדמה קטלנית זה אספקט

את העובדה שהמלאך תמיד היה יותר טוב בלחשוד ידענו, העובדה שהוא גם יותר טוב בלחפץ - זה כבר מצריך חשבון נפש

קבוצת הפוטבול של קנזס סיטי ניצחה את הסופרבוץ קאסרס וסאטורס וסאטורס וסאטורס

ילדה ישראלית בת מלכת התישה ליד לברון ג'יימס במשחק כדורסל, אבל מי שמכיר יודע שהמלך הוא של לברון. הוא בקלות היה יכול למצוא את עצמו מצלם ברכה להכתרה של שמינית קריית אתא האלופותתת

בטבעת זו

"חשבתי שזה בגלל שאבא הוא דתי של פעם".
"גם. אבל גם כי אין צורך. הפרצוף אומר הכול".
חזרתי לאשתי עם התובנות הנחרצות של אמא שלי שתחיה לנצח לשיטתי.
"אם אתה באמת חושב שזו הסיבה שלא ניגשות אליך בחורות ברחוב, אתה מוזמן להסתובב בפרצוף מחויך ולראות מה קורה", אשתי קראה עליי תגר.
או למחרת לבשתי את מיטב מחלצותיי, התאמנתי על פנים מאירות ויצאתי לסיבוב בגב"ש שלא לומר מדשאות בר אילן.
"סליחה?" ניגשה אליי מיד אחת הבנות.
"אני נשוי", עניתי לה מיד כדי להסיר את הפלסטר כמה שיותר מהר.
"שמחה בשבילך", היא ענתה בקרירות, "אתה יודע איפה זה בניין פסיכולוגיה 902?"
"אה, אני לא לומד פה..." הבהרתי לה.
"ברור שאתה לא לומד, אתה מן הסתם מרצה".
"למה את ישר חושבת שאני מרצה?" נעלבתי.
"אויש סליחה, ברור שאתה גם יכול להיות סטודנט... איפה אתה לומד?"
"אה... גמגמתי, "בניין פסיכולוגיה 902!"
"מעולה, אז איפה זה?"
פניי המאירות נפלו באחת.
"הו! עכשיו רואים שאתה נשוי", היא אמרה והלכה לחפש מישור יעיל.
החויה המצלקת הזאת הותירה את חותמה ואני עשיתי את דרכי הביתה עצוב, לא לפני שאמא שלי התקשרה בהתלהבות שאין מלאכותית ממנה.
"חמוד, קיבלתי טלפון משלוש שדכניות שראו אותך היום באוניברסיטת בן גוריון!"
"אמא, אני הייתי כבר אילן", פוצצתי לה את בלון הכוב.
"אה", היא התגוננה, "תראה מה זה! החדשות כבר הגיעו עד באר שבע".
הודיתי לאמא שלי על הרצון לעודד אותי וחזרתי לקרקע המציאות.
"נדמה לי שאני באמת כבר לא צריך טבעת", מלמלתי לאשתי כשנכנסתי הביתה.
"בטח שאתה צריך, לא כדי לסמן שאתה נשוי אלא בגלל שזה יפה לך", אשתי כנראה מצאה באבן שושן את ההגדרה של עדינות.
"וכשתאבד גם אותה בעוד עשר שנים בעזרת השם, נקנה לך עוד אחת. עד מאה ועשרים".
עשיתי חישוב זריז של עלות הטבעת כפול מספר העשורים שאני מקווה לבלות עם אשתי והבנתי מהר מאוד שהסיפור הזה יהיה מאוד לא כלכלי.
"תודה על המחמאות, מאמיי", אמרתי לה, "אבל אני בכלל דתי של פעם". ●

תאמינו או לא, אבל לפני כמה חודשים חגגתי עשר שנות נישואין. וזה נכון מה שאומרים, הזמן עובר מהר כשנמצאים במערכת יחסים מחייבת. איך בדיוק חגגנו את ציון הדרך המשמעותי זה לא עניינו של אף אחד, בין השאר כי בגדול די שכחתי מהאירוע. אבל פטור בלא טור אי אפשר, אז נספר לכם שמה שכן הצלחתי לעשות לרגל העשור ליום המאושר בחיי הוא לאבד את טבעת הנישואין שלי.
בהחלט. ממש כמו פרודו באגניס בשעתו, גם אני ענדתי טבעת נישואין כדי להיות בלתי נראה לבנות ישראל הכשרות ואכן הקסם עבד ללא דופי. אבל רצה מסובב הסיבות והטבעת האחת אבדה לה ואני נותרתי בלעדיה, כמו בורומיר בשעתו, להבדיל אלף אלפי חיצים לחזה. אני סוטה מהנושא.
יותר משדאגתי מתגובתה של אשתי לאובדן הזה, כאב לי על אותן בנות ישראל הכשרות, שכעת בוודאי ילכו שבי אחרי היעקביני חסר הטבעת ויחשבו אותו לפנוי. כמובן שגם לי מן הסתם לא יהיה קל ללכת ברחוב כשכל כמה צעדים עוצרת אותי עלמת חן אחרת ושואלת אותי מה שלומי והאם אני פנוי לסיבוב בגן סאקר או איפה שזה לא יהיה שצעירים קמצנים מסתובבים היום.
אבל להפתעתי הרבה, בימים שבהם הסתובבתי ברחובות בלי טבעת לא ניגשה אליי ולו גברת אחת, שדכנית לא כל שכן. אתם בוודאי מתארים לעצמכם את גודל המשבר. לא נותר לי אלא להסיק שבחורות היום כל כך מפחדות ממחויבות, שהן אפילו לא ניגשות למועמדים אטרקטיביים כמוני ברחוב. או שהן כל כך למודות אכזבות, שהן מסרבות להאמין למזל הגדול שנפל בחלקן.
שזו* המסקנה שהגעתי אליה? שאלה אותי אשתי בנימה מלגלגת.
"איזו עוד מסקנה יכולה להיות?" הכרחתי אותה לתמלל את מה שהיא אובייסיבי חשבה.
"איך לומר את זה בעדינות, כנראה שאתה לא כזאת מציאה. מה אתה חושב על זה?"
"אני חושב שאנחנו מבינים מאוד אחרת את המילה עדינות", עניתי לה והלכתי לדבר עם מישוי שתהיה קצת פחות משוחדת.
"אתה מהמם ואין סיכוי בעולם שמישהי לא תהיה בעניין שלך", ירתה אמא שלי עוד לפני שהסברתי לה מה הבעיה. הנה מישוי שידועת איך עונים את המעוקים.
"אז איך את מסבירה את זה שגם בלי טבעת אני בלתי נראה?"
"כנראה אתה מסתובב עם פרצוף כזה של אדם מובס ששכח שיש לו אישיות עצמאית או רצונות, אז כולם מניחים שאתה נשוי", אמא שלי הצליחה לעקוץ את כלתה וגם לפרגן לי על הדרך. האוורסט של האימהות.
"למה אתה חושב שאני מרשה לאבא שלך להסתובב כל השנים האלה בלי טבעת?" היא הביאה אסמכתא לדבריה.

להפתעתי הרבה, בימים שבהם הסתובבתי ברחובות בלי טבעת לא ניגשה אליי ולו גברת אחת, שדכנית לא כל שכן. אתם בוודאי מתארים לעצמכם את גודל המשבר. לא נותר לי אלא להסיק שבחורות היום כל כך מפחדות ממחויבות, שהן אפילו לא ניגשות למועמדים אטרקטיביים כמוני ברחוב

עכשיו העונה

לראות את פריחת הבתים שלנו ברחבי הארץ

הפרויקטים של הרי זהב במגוון יישובים איכותיים
כל המרחבים, הטבע, איכות החיים והתנאים לגור עם המשפחה

בחרו את הפרויקט שלכם:

בית פרטי 4 חד'י

החל מ- 1,790,000 ₪

דירת גן 4 חד'י

החל מ- 1,710,000 ₪

דירת 4 חד'י

החל מ- 1,490,000 ₪

דירת 4 חד'י

החל מ- 2,000,000 ₪

בית פרטי 4 חד'י על מגרש חצי דונם

2,485,000 ₪

דירת גג 5 חד'י

החל מ- 1,690,000 ₪

הריזהב

לפרטים: *5736 | חפשו בגוגל: הרי זהב

דביר שרייבר
dvirbe7@gmail.com

האליטה החליטה

לא יודע למה אומרים שהתקשורת מוטה ומסלפת. קחו דוגמה לדיווח שמעולם לא קרה ולעולם לא יתרחש

קשת הדעות, החל מכתבים שמתנגדים לממשלה ועד לאלה שרוצים לעלות עליה עם טנקים.

כתב אובייקטיבי: בהחלט יונית. כולנו מאוחדים בדאגה לדמוקרטיה. מגישה חמורת סבר: חוץ מהכתב המעצבן ההוא עם הכיפה. כתב אובייקטיבי: טוב, כי הוא שופר, הוא לא אובייקטיבי כמונו. מגישה חמורת סבר: בהחלט לא כמונו.

כתב אובייקטיבי: אוקיי, עכשיו נמצא לידי מפגין נוסף יפה תואר ונפש, וכמו שאתם רואים גם הוא מחזיק בידו דגל כדי שאם במקרה ייקלע לכאן תומך מחליא של המשטר הוא יוכל להכות אותו בשם הדמוקרטיה והצדק.

מפגין נוסף: רגע, למה להכות?

כתב: צודק, למה להכות אם אפשר פשוט לירות בו.

מפגין: מה, אתה רוצה להגיד לי שאתה בעד מלחמת אחים?

כתב: אני לא בעד ולא נגד, אני בסך הכול כתב אובייקטיבי שרוצה לעודד אתכם לפרוץ כבר אל הכנסת ולזרוק את פושעי המשטר מהגג. מפגין: שמע, דיברתי פה עם אנשים ורובם לא אלימים, הם בסך הכול מודאגים. אתה יודע למה?

כתב: כי גונבים להם את הדמוקרטיה.

מפגין: לא, כי אתם מסיתים אותם.

מגישה חמורת סבר: אוקיי, תוריד אותו מהשידור.

מפגין: אתם משקרים, מלעייטים את הצופים במידע לא נכון, מספרים להם שהדמוקרטיה מתה...

כתב: אני בסך הכול מנסה לברר - מתוך סקרנות אינטלקטואלית כמוכן - למה כל המגה גוגל קוודריליון בריבוע אנשים שנמצאים פה לא תופסים את ראשי ההפיכה המשטרית המזוהמת ותולים אותם על האנטנות של מגדלי עזריאלי. למה למשל אתה לא עושה את זה? מפגין: כי אני מתנגד לאלומות. וגם תומך ברפורמה המשפטית.

כתב: אתה מה?!!??

מגישה חמורת סבר: תורידו אותו מהשידור, הוא אמר רפורמה משפטית במקום הפיכה משטרית!

מפגין: אני באתי לכאן כדי להפגין בעד הרפורמה, וכדי שנוכח שכולנו אחים...

מגישה חמורת סבר: תוריד אותו! תוריד אותו! תוריד אותו!!!! מפגין: גם בהתנתקות הייתם מוטים ומסיתים, אבל בדיוק לכיוון ההפוך. תמכתם בשלטון שדחף לגירוש, אמרתם שצריך לעצור מפגינים, פמפמתם בהיסטריה ספינים שהזהירו שהמתנחלים אלימים...

כתב: ההתנתקות זה לא אותו דבר!

מגישה חמורת סבר: זה לא אותו דבר!

כתב: תוכנית ההתנתקות עברה בכנסת ברוב פרלמנטרי דמוקרטי!

מפגין: גם הרפורמה.

כתב: ההתנתקות הייתה הכרחית לביטחון ישראל.

מפגין: ההתנתקות הייתה אסון, הרפורמה הכרחית.

מגישה חמורת סבר: אולי תורידו אותו כבר?!

כתב: זה בסדר, תכף ננסה בו את ההמון.

מגישה חמורת סבר: אז תודה רבה לכתבנו שמשדר מהפגנת השלום הרגועה והמרגשת. פרשנו עגומון חרטנוביץ', מילה שלך לסיום? פרשן: תם עידן נתניהו.

מגישה חמורת סבר: תודה רבה עגומון. עד כאן החדשות, מיד אחריו משדר כלכלי מיוחד שבו המומחים שלנו יסבירו לכם כיצד למשוך השקעות ולמוטט את המשק, ובהפסקת הפרסומות ניתן לכם רעיונות מעולים איך לבזבז את הכסף שמשכתם על מוצרי צריכה שאתם ממש לא צריכים. אל תשכחו לעקוב אחריו באתר שלנו וברשתות החברתיות, שם נדווח לכם על מישוהו שהשליך ביצים על מפגינים ונשאל בדרמטיות איך הידרדרנו ומה צריך לעשות כדי למגר את האלימות שמגיעה תמיד רק מהימין. לילה טוב, אל תתחילו לחשוב. ●

רק תקשורת אובייקטיבית שמביאה דיווחים מהשטח. אילוסטרציה

כתב מודאג ואובייקטיבי: אנחנו גם בפירוש לא קוראים לצופים שלנו לקום ולהצטרף למיליוני טריליארדי האזרחים המוארים הגודשים פה את הרחובות בפניהם היפות ועיניהם הטובות, לכן לא נפרט את סידורי ההגעה לכאן. אתם יכולים למצוא את כל הפרטים על דרכי ההגעה באתר האינטרנט האובייקטיבי שלנו

המקום: אי שם בארץ, לא רחוק מדי ממרכז תל אביב אם אפשר. הזמן: אחרי הפסקת הפרסומות.

הערוץ: כל ערוץ שתמצאו, כמעט.

אורות מרצדים, גרפיקה אדומה בוהקת, מגישה חמורה סבר מעפעפת בעיניה. הבמאי סופר: 1... 2... 3... 1... 2... 3...

מגישה חמורת סבר: תודה ששבתם אלינו, וכעת אנו חוזרים אל כתבנו הזועם והאובייקטיבי בלב הפגנת האזרחים הפטריוטים אוהבי המדינה שבלעדיהם אתם, הצופים בבית, לא שווים אפילו כקליפת השום פלבי. אטילה, האם אתה שומע אותנו?

כתב זועם ומודאג: כן, אני באמת קצת מתקשה לשמוע אתכם בגלל... כלומר בזכות עשרות אלפי המפגינים הנהדרים, המקסימים, אוהבי האדם והדמוקרטיה, שיצאו מהבית והגיעו עד הנה כדי למחות נגד ההפיכה המשטרית האלימה שמבצע השלטון הפשיסטי המזוויע שהשתלט על ישראל בכוח הזרוע. נמצאת איתנו כאן אחת ממאות אלפי המפגינות האמיצות. ספרי לנו, למה הגעת הנה?

מפגינה אמיצה: טוב, אז אני הגעתי הנה עם מיליוני האנשים שאתם רואים פה, יצאנו מהבית כדי למחות נגד... אה...

כתב: ההפיכה המשטרית האלימה שמבצע השלטון הפשיסטי בכוח הזרוע.

מפגינה: בדיוק. מה שאמרת.

כתב: אני לא אמרתי, אני בסך הכול כתב אובייקטיבי שמביא דיווחים מהשטח.

מפגינה: ברור. אז... איפה היינו?

כתב: כוח הזרוע.

מפגינה: בדיוק. לא יעלה על הדעת שכוחות האופל הרצחניים ישתלטו לנו על המדינה רק בגלל שעדרי ביביסטים מוסתים הטילו לקלפי פתקים בכוח הזרוע.

כתב: את כל כך צודקת. איפה הימים שבהם לא האזרחים קבעו פה, אלא האליטה שלטה שליטה מלאה בשלטון, באזרחים וגם במערכת המשפט.

מפגינה: איך היא עשתה את זה?

כתב: עם פתקים כמוכן. לא ראית סלאח שבת?

מפגינה: מה, כל אורח קיבל מהממשלה פתק?

כתב: ברור שלא, רק המקורבים קיבלו. זו הדמוקרטיה.

מפגינה: כל כך נכון. הדמוקרטיה שעכשיו רוצים לקחת מאיתנו.

כתב: את כל כך צודקת. האם כדי להחזיר את הדמוקרטיה לעם תהיו מוכנים להשתמש בכוח הזרוע?

מפגינה: במה?

כתב: כוח הזרוע.

מפגינה: ברור, הטפילים האלה מבינים רק כוח. דיקטטורות שעולות בכוח הזרוע נופלות בסוף רק באלימות.

כתב: ושפיכות דמים.

מפגינה: ברור, רק שפיכות דמים.

כתב: תודה רבה לך. אם כן, מאות מיליונים כבר נמצאים כאן כדי להגן בגופם על הדמוקרטיה, ועוד מיליארדים רבים עדיין עושים את דרכם כדי לחסום את הכבישים הראשיים ולשבור את השיניים לפשיסטים.

מגישה חמורת סבר: וכל הכבוד להם על זה. רק נאמר שאנחנו לא מעודדים אלימות בשום צורה ואופן.

כתב מודאג ואובייקטיבי: בוודאי שלא, אנחנו לא ביביסטים. ואנחנו גם בפירוש לא קוראים לצופים שלנו, אם עוד נשארו כאלה, לקום ולהצטרף למיליוני טריליארדי האזרחים המוארים הגודשים פה את הרחובות בפניהם היפות ועיניהם הטובות, לכן לא נפרט את סידורי ההגעה לכאן. כבר שלחנו לכם מאות אלפי פושים ואתם יכולים למצוא את כל הפרטים על דרכי ההגעה באתר האינטרנט האובייקטיבי וחסר הפניות שלנו.

מגישה חמורת סבר: בהחלט, אנחנו ערוץ מאוזן שמכיל את כל

אתם לא צריכים סחבנק אתם צריכים בנק שמשתלם לכם!

בנק יהב מציע:

הלוואה עד 120,000 ₪
בהחזרים חודשיים נוחים החל מ-927 ₪
עד 18 שנים בריבית פריים + 1%
פטור מדמי טיפול

וגם

חשבון ללא עמלות עו"ש

בנק יהב
הכי משתלם בשבילך

הצטרפו אלינו 2617*

למצטרפים חדשים. אפשרות לדחיית תשלום קרן ההלוואה בשנה הראשונה. עמלות עו"ש: עמלת ערוץ ישיר ועמלת פקיד, כמפורט בתעריפון הבנק. כל האמור בפרסום זה נכון למועד הפרסום. הבנק רשאי לשנות את התנאים בכל עת. מתן ההטבות מותנה בקיומו של חשבון עו"ש אליו יופקדו באופן שוטף משכורות/קצבת ביטוח לאומי/משרד הביטחון בסך מצטבר של 5,000 ₪ ומעלה, מתן האשראי, שיעור הריבית, קביעת הבטחונות ודמי הטיפול הינם בכפוף להסכמה לקבלת דו"ח אשראי וביצוע חיווי אשראי, הוראות הדין, נהלי הבנק ואישורו. ריבית מתואמת שנתי = 6.43%, ריבית הפריים = 5.25% נכון ל-15.2.23. ההטבות אינן תקפות לחשבונות עסקיים. אי עמידה בפירעון ההלוואה עלול לגרור חיוב בריבית פיגורים והליכי הוצאה לפועל.

איש לרעהו

כמה אופנתי להתנער ממצוות משלוח מנות, וכמה מפסיד מי שלא הופך לחלק ממעגל הנתינה החד-פעמי הזה? ♦
בתוך כל כאוס המחאה, יש איים של הידברות שיותירו אותנו עם רווח אמיתי אחרי שהאבק ישקע

איור: שאול גרד

שתי מנות. שתי מנות וחיבוק. ומשפט נוסף על הילדים. פורים הוא הזדמנות מצוינת לשפר את איכות הראייה שלהם. אני לא מתכוונת לאכילת גזר שלוש פעמים ביום, אלא לרשימת הילדים שמקבלים מהם את משלוחי המנות. אם ההנחיה הביתית תהיה שכל אחד נותן משלוח לכמה חברים וגם לילד אחד מהכיתה שאין לו חברים, הבן או הבת שלכם יצטרכו לאתר את הילד הזה ולחשוב עליו ולרצות לשמח אותו. זה בטוח יוליד שיח מעניין, יפתח את שרירי העיניים החברתיות והכי חשוב - ישמח לב קטן, פועם, שלפעמים המשלוח הזה יהיה כל מה שהוא קיבל בפורים.

להגביר את הקול השפוי

הימים האלה קשים. ימי פיגועים מרסקים ובלתי פוסקים וימים של קרע עמוק בעם. האם יש קשר בין השניים? לא לי לומר. אפשר להגיד על צד שמאל של המפה הרבה דברים. הכול יהיה נכון. הפחד והפליאה מניצחוננו של גוש ליכוד-ימין-חרדים הפך לערעור יסודות הדמוקרטיה. מובילי המחאה חוצים את כל גבולות ההסתה שהיו מזמן מושיבים את צד ימין במעצר. הם מכניסים את מדינת ישראל לסחרור כלכלי, מאיימים בסרבנות לשירות צבאי ומדברים על ירי ברחובות. את כל ההפגנות והשביתות והמחאות (ראיתם את מחאת האונוקולוגים? ואת עצומת המורים ליוגה?) מלווה תקשורת שבחרה צד, שלא מבינה איך אפשר בכלל לחשוב שזו רפורמה מוצדקת ולא הפיכה משטרית מסוכנת.

עשרות אלפי אנשים עלו השבוע לירושלים. לא כולם מקשה אחת. חלקם עונים אמן אחרי האמירות המתלהמות, אבל רבים מהם דווקא חושבים שצריך לבצע תיקונים במערכת המשפט, רק לא ככה. הם חוששים מהשלטון החדש, מרגישים שהם מיעוט ולא מבינים לאן המדינה הזאת הולכת. רבים מהם מסתייגים מהקו המתלהם והקשה של ההפגנות. חלקם היו פעם או פעמיים במוצ"ש בתל אביב או בירושלים ופרשו. הם אומנם מתנגדים ללזין, אבל לא מסכימים לתת יד לפילוג העם. ואני קוראת לקולות האלה להגביר את עוצמתם, לכתוב ולדבר בקול, ולעשות נפשות לשיח שפוי יותר, הגיוני יותר, כזה שעדיין רואה בנו אחים. מטבע הדברים, הצעקות והגידופים והקיצון ממלאים לנו את המסך ואת התודעה. אבל האמת היא שהאנשים האלה לא מעטים. אם הם היו מובילים את המחאה היא הייתה נראית אחרת, ואולי כבר היינו עוברים את הגל העכור והקשה הזה.

ובתוך כל הכאוס מתארגנות להן קבוצות הידברות. לא גדולות, פרטיות, לא ממוסדות, כאלה שמתכנסות בסלון של בית. עשרים אנשים ועוד עשרים. פורומים שמחייבים את המתכנסים להביט זה לזה בעיניים, לשמוע את הצד השני, כלומר להכיר, לפעמים בפעם הראשונה, מה כואב לאחר הזה, איך הוא קורא את המציאות. הרי בסוף כולנו חיים בתוך בועה: משפחה, קהילה, סביבת עבודה ורשת חברתית שמהדהדת את מה שאנחנו מאמינים בו. ואולי כשהסערה הזאת תשקע, והיא תשקע, אין ספק, אנשים - לא הכותרות, לא צייצני הטוויטר, לא הצועקים בשער, אלה שחיים פה בשקט - יבינו באמת קצת יותר את הצד השני. אולי נרוויח את זה מכל הטלטלה הגדולה הזאת. קירוב לבבות אפילו בלי משלוח מנות. עין, לב, אחווה. ●

בואו נדבר רגע על משלוח מנות. בקצב הזה אולי נכסה את כל מצוות החג עד פורים, בלי התחייבות. לפני כמה ימים שיתפה רביטל ויטלזון המוכשרת הודעה של אישה אנונימית בשם דקלה. העלמה הודיעה לחברותיה שהיא "מחדדת באופן ברור": השנה היא "לא בלופ של משלוחי המנות" שלושה סימני קריאה, "נא לא להכין לנו" עוד שני סימנים. "תודה. ביי".

קצר, בהיר וקולע. ויטלזון עודדה את עוקבותיה הרבות לשלוח לחברותיהן את אותו המסר. הנה כבר ניסחו לכן, העתיקו-הדביקו-שלחו, כי תכל'ס זה הכי חכם. מי רוצה להכין ולקבל אינסוף משלוחי מנות? מה יש לעשות עם כל הממתקים/המאפים/הסלטים המושקעים ומוציאי העיניים? ולא זו אף זו, המשלוחים הרי מחייבים להחזיר, ולמי יש סבלנות לסחר החליפין המייגע הזה. אז פוס משחק. שתי מנות לחברה אחת וסה טו. גאוני.

האמת? לא נעים לי לומר, אבל זה לא מקורי. את הסטרטאפ הזה המציאו ותיקי הגרעין בלוד. טוב, לא בדיוק ככה, אבל כמעט. כשהגענו לעיר לפני עשרים שנה קיבלנו מהמייסדים את התורה שבעל פה. הם הסבירו לנו את כללי המקום. הבשורה הראשונה הייתה שפורים נחגג בלוד יומיים, ארבע פעמים מגילה ופעמיים מצוות היום. כולן. אבל הייתה הוראה נלווית: כאן לא מחלקים משלוחי מנות למשפחות מתוך הקהילה. אנחנו חברים כל השנה, מתארחים זה אצל זה, מבשלים זה לזה בעתות שמחה או חלילה צער ולוקחים את הילדים מהגן כשצריך. אז לא שולחים. עד כאן הדמיון לשיטה של דקלה. מכאן זה נראה אחרת.

מייסדי הגרעין הסבירו לנו שפורים הוא זמן לצאת החוצה, למרות שהחוג הזה הוא לפעמים הכי קרוב שיש. הכינו ערימה של משלוחים, הם המליצו, וחלקו לשכנים בבניין. חפשו את אלה שאתם לא פוגשים בבית הכנסת שלכם, כי הם שייכים לבית כנסת אחר או שהם בכלל עושים את השבת בחוף הים. נצלו את משלוחי המנות לחיזוק קשרים של "שלום שלום", שלחו לסייעת בגן, לשומר של בית הספר, לזאת שאת תמיד פוגשת בגן השעשועים. כשהקהילה גדלה זה התרחב עוד: מביאים משלוחי מנות לקשישי בית הכנסת, נרשמים להביא למשפחות חדשות. הבנתם את העיקרון. משתדלים לראות את מי שלא נמצא קרוב קרוב אלינו, את מי שאולי לא יזכה לנקישה בדלת בחג הזה. יש הרבה מאוד בתים שלא טובעים בממתקים או במאפים בפורים.

משלוח מנות הוא מצווה כל כך מיוחדת. מצווה שהמטרה שלה היא לקרב לבבות. תיקון של היותנו עם מפורז ומפורד. ועם זה שפורים הוא יום אינטנסיבי ומעייף, לא הייתי מוותרת על השיח הכיפי עם השכנים שמתרחש מדי חג, על ביקור מיוחד של פעם בשנה אצל שכנות לשעבר, על התפעלות מחברות שמביאות משלוח מנות למטפלת של הילד, שהוא כבר בן 18.

האמת היא שאפילו השיטה של "בואו נתרום יחדיו ונקבל משלוח אחד מרשימת משפחות" עושה לי קוץ בלב. תרומה זה מעולה, אני בעד. אבל לא בשביל להיפטר מהנתינה הזאת כאילו היא עול. כן, אפשר לתת פטור הדדי למעגלים הקרובים, אבל שם בדיוק נפתחת ההזדמנות, אופק חדש של נתינה למעגלים אחרים. לא חייבים הרבה משלוחים ובטח לא עומס ממתקים. רק

חפשו את אלה שאתם לא פוגשים בבית הכנסת שלכם, כי הם שייכים לבית כנסת אחר או שהם בכלל עושים את השבת בחוף הים. נצלו את משלוחי המנות לחיזוק קשרים של "שלום שלום", שלחו לסייעת בגן, לשומר של בית הספר, לזאת שאת תמיד פוגשת בגן השעשועים

יהדות פולקס יזמות

הצטרפו אלינו
למגוון הפעילויות שלנו
לפרטים ולתרומות חפשו
'יהדות פוגשת יזמות'

כבר 15 שנה שעמותת סולמות בראשות
הרב רימון יוצרת מאות פעילויות, ספרים,
מחקרים, סרטים, חומרי לימוד ושיעורים.

תוכנית הכנס

יום שני | כ"ט בשבט תשפ"ג | 20.2.23

התכנסות וכיבוד קל

09:30

דברי פתיחה: **דודו סעדה**, יו"ר קבוצת 'בשבע'

אחד X אחד

קובי פינקלר עם **משה ליאון**, ראש העיר ירושלים

טד |

חנן כרידמן, מנכ"ל בנק לאומי

אחד X אחד

עמיחי שטיין עם **אלי כהן**, שר החוץ

פרס ירושלים

אחד X אחד

עמנואל שילה עם ח"כ **בני גנץ**, יו"ר המחנה הממלכתי

קובי פינקלר עם רו"ח **אביגדור יצחקי**, יו"ר מפעל הפיס

10:30

מושב ראשון: השיבה שופטינו

על המיתווה החדש במערכת המשפט שמסעיר את המערכת הפוליטית

ואת השיח הציבורי בשיתוף פורום 'קהלת'

מנחה: **אבישי גרינצייג**

משתתפים:

- פרופ' **עמיחי כהן**, המכון הישראלי לדמוקרטיה
- ד"ר **אביעד בקשי**, ראש המחלקה המשפטית בפורום קהלת
- עו"ד **ציון אמיר**
- ח"כ **שמחה רוטמן**, יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט

אחד X אחד

ירון אברהם עם **אופיר אקוניס**, שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה

ירון אברהם עם **יצחק וסרלאוף**, השר לפיתוח הנגב, הגליל והשכונות והחוסן הלאומי

ירון אברהם עם **מירי רגב**, שרת התחבורה והבטיחות בדרכים

דודו סעדה עם ח"כ הרב **אריה מכלוף דרעי**, יו"ר ש"ס

קובי פינקלר עם **יואב שמחי**, יו"ר ההסתדרות הלאומית

טד | גשר - יהדות התפוצות ואנחנו, השפעות הדדיות והקשר למצב הנוכחי

נאום פתיחה: **אילן גאל דור**, מנכ"ל ארגון גשר

עו"ד **יונתן דובוב**, מנכ"ל מרכז יעקב הרצוג

לורה טלינבסקי, סמנכ"ל מכון שחרית

ישי לפידות, יוצר, זמר ואיש תקשורת

אחד X אחד

דביר עמר עם **אדיר נעמן**, ראש המועצה האזורית שפיר

פרס ירושלים

טד | שלטון מקומי עצמאי וחזק

עו"ד **בנימין דרייפוס**, מנכ"ל מפעל הפיס

אחד X אחד

רועי שרון עם **מאיר כרוש**, השר לענייני ירושלים ומסורת

רועי שרון עם השופט (בדימוס) **עודד מודריק**, פרופ' באוניברסיטת אריאל ויועץ למשרד AYR

רועי שרון עם ח"כ **דני דנון**, יו"ר הליכוד העולמי

14:00

מושב שני: דיספוריה מגדרית

התמודדות וטיפול בתלמידים הסובלים מדיספוריה מגדרית בחינוך הדתי

מנחה: **עמנואל שילה**, עורך ראשי עיתון 'בשבע'

משתתפים:

- תמי סמט**, פסיכולוגית, מנהלת מכון באר אמונה
- ד"ר **טל קרויטור**, עו"ס ומטפלת בטרואמה
- פרופ' **חיים שקד**, נשיא מכללת חמדת
- מיכאל פואה**, יו"ר תנועת "בוחרים משכחה"
- הרב **בני לאו**, ראש מיזם 929 ויו"ר אקו"ם ישראל

אחד X אחד

דביר עמר עם **ארי צוקרמן**, יו"ר החברה למתנ"סים

טד | להכיר ולהוקיר: החברה הישראלית, העם היהודי והסוכנות היהודית

עו"ד ירון שביט, סגן יו"ר הסוכנות היהודית

טד | חברה מקיימת חברה

אהרונזי נויבואר, מנכ"ל החברה לפיתוח גוש עציון

פרס ירושלים

15:35

מושב שלישי: תחשלה חדשה - הזדמנויות חדשות

דרכים לפיתוח ההתיישבות בימי שלטון הימין

מנחה: **אסף משניות**, 'בשבע'

נאום פתיחה: **שירה ליבמן**, מנכ"ל מועצת יש"ע

משתתפים:

- בועז ארזי**, יועמ"ש 'תנועת רגבים'
- יוני הישראלי**, יזם התיישבות ובניה. לשעבר מנהל אגף ההנדסה מוא"ז שומרון
- אוריה לוברבום**, 'ההתיישבות הצעירה'
- ד"ר **ענת רוט**, מנכ"ל 'פורום שילה'
- יהודית קצובר ונדיה מטר**, תנועת 'ריבונות'

אחד X אחד

אסף משניות עם **יואב גלנט**, שר הביטחון

אסף משניות עם **יוחנן פלסנר**, נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה

דביר עמר עם עו"ד **שלום וסרטייל**, יו"ר קבוצת ציפחה

דביר עמר עם **הרצל בן ארי**, מנהל החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה

אסף משניות עם **מיקי זוהר**, שר התרבות והספורט

אסף משניות עם **יעקב חגואל**, יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית

פרס ירושלים

דודו סעדה, יו"ר בשבע עם
נשיא המדינה, **מר יצחק הרצוג**

דביר עמר עם הרב **בני לאו**, ראש מיזם 929 ויו"ר אקו"ם ישראל

תוכנית הכנס

יום שלישי | ל' בשבט תשפ"ג | 21.2.23

התכנסות וכיבוד קל

09:00

דברי פתיחה: דודי פינקלר, מנהל כנס ירושלים

אחד X אחד

עמית סגל עם איתמר בן גביר, השר לביטחון לאומי
עמית סגל עם בצלאל סמוטריץ', שר האוצר, שר במשרד הביטחון
עמית סגל עם אמיר אוחנה, יו"ר הכנסת

טד | שוק הביטוח בישראל על אי בודד
שלמה אייזיק, נשיא לשכת סוכני הביטוח בישראל

טד | עקרונות להנהגה על פי התורה
הרב אליעזר מלמד רב הישוב הר ברכה

אחד X אחד

דודו סעדה עם משה ממרוד, בעלים ומנכ"ל תדריאן גרופ
אסף משניות עם יואב קיש, שר החינוך

11:00

נאום |
ראש ממשלת ישראל
מר בנימין נתניהו

מושב ראשון: הכל כלול

תשלום פרוטקשן ("דמי שמירה") בכלכלה הישראלית: מי משלם, למי משלמים, מה
הנזק שנגרם למשק ולציבור ומה צריך לעשות כדי למגר את התופעה
מנחה: עפרה לקס, 'בשבוע'

משתתפים:

- עודד הרוש, פעיל חברתי ואיש תקשורת, כאן 11
- ח"כ מירב בן ארי, יש עתיד
- מאיר דויטש, מנכ"ל 'תנועת רגבים'
- ערן רולס, יו"ר מרכז הבנייה הישראלי ויו"ר קבוצת מרכז הבנייה הישראלי
- יניב שלמה (סנ"צ), הממונה על החברה הבדואית במשרד לשוויון חברתי
- אייל נזרי, מנכ"ל מעלה אפרים ומנכ"ל מועצת אל קסום לשעבר

אחד X אחד

עופר חדד עם יצחק גולדקנופף, שר השיכון, שר במשרד ראש הממשלה
עופר חדד עם אורית סטרוק, השרה למשימות לאומיות
עופר חדד עם מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה
אסף משניות עם גילה גמליאל, שרת המודיעין

פרס ירושלים

14:00

מושב שני: סבא שלי היה יהודי

סעיף הנכד בחוק השבות. להשאיר, לבטל או לעדכן?
מנחה: מתי טוכפלד, ישראל היום

נאום פתיחה: גאל גרינוולד, סגן יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית
יו"ר המחלקה לחינוך בהסתדרות הציונית העולמית

משתתפים:

- ד"ר נתנאל כישר, ראש החוג למדיניות ציבורית, 'שערי מדע ומשפט'
ועמית ב'פורום קהלת'
- ד"ר יונה שרקי, היועץ המשפטי של המרכז למדיניות הגירה ישראלית
- ח"כ יוליה מלינובסקי, ישראל ביתנו
- ד"ר יזהר הס, סגן ומ"מ יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית
- ח"כ בועז ביסמוט, ליכוד

אחד X אחד

עפרה לקס עם יפה בן דוד, מזכ"ל הסתדרות המורים

טד | סעיף הנכד בחוק השבות
פרופ' ידידיה שטרן, נשיא המכון למדיניות העם היהודי

אחד X אחד

ניצן קידר עם הרב עמיחי אליהו, השר לעניני מורשת

טד | המנהל כמנכ"ל
ארי שטיינברג, מנכ"ל אשמורת

פרס ירושלים

אחד X אחד

ניצן קידר עם הרב יוסף צבי רימון, מייסד ויו"ר עמותת סולמות
אסף משניות עם הרב ד"ר ראובן טבול, יו"ר האגודה להתנדבות וראש מדרשת שובה

אחד X אחד

אסף משניות עם הרב שמשון אלבוים, ראש מינהלת הר הבית

אחד X אחד

עמית סגל עם יריב לוין, סגן ראש הממשלה ושר המשפטים
עידו בן פורת עם אופיר סופר, שר העלייה וקליטה

אחד X אחד

דודו סעדה עם לב לבייב, איש עסקים ופילנטרופ

פרס ירושלים

טד | המשימה להחזרת שבויי ישראל מעזה
איילת גולדין, אחותו של החייל סגן הדר גולדין

יקי סעדה על רקע גבעת וושינגטון

"לחלום ללא גבולות ולהגשים ללא פחד"

ריאיון פרישה אישי ומרגש במיוחד עם יקי סעדה, מנכ"ל קריית החינוך גבעת וושינגטון, לרגל זכייתו בפרס ירושלים למפעל חיים // **דביר עמר** צילום: דוד הוכברג

**"עצוב לי שאמא שלי לא
תהיה בטקס אני בטוח
שהיא הייתה שמחה
לראות את הבן שלה
במעמד הזה"**

לראות את הבן שלה במעמד הזה. הוריי שעלו מלוב גידלו אותנו בדירה קטנה. היינו משפחה של הורים ו-12 ילדים, שבעה בנים וחמש בנות. אמא הייתה בבית ודאגה לכל צרכינו. על אף שגידלה משפחה ברוכת ילדים היא העניקה לכל אחד ואחת מאיתנו תשומת לב והרבה הרבה חום ואהבה. היה לה חשוב שנלמד, שנצליח ושנתקדם. היא אפילו ניקתה חדרי מדרגות כדי שאנחנו נוכל ללמוד. לשמחתי היא הספיקה להיות נוכחת בסיום התואר הראשון שלי. בסיום התואר השני ובהמשך בתפקיד המנכ"ל

שאתם יכולים ומישהו יעריך אתכם", אומר סעדה בהתרגשות. "אני גאה לקבל את פרס ירושלים למפעל חיים, כי אני חושב שבאמת זהו מפעל חיי בכל המובנים. הגעתי לכפר הנוער גבעת וושינגטון בגיל 14 כתלמיד בכיתה ט', ולאחר כמה תחנות מקצועיות סגרתי מעגל ואני משמש כיום כמנכ"ל הקריה היפהפייה והחשובה הזאת". לא קשה להחמיץ את דמעות ההתרגשות של סעדה, אך יחד איתן יש גם דמעות של עצב. "עצוב לי שאמא שלי ז"ל לא תהיה בטקס, אני בטוח שהיא הייתה שמחה וגאה

לאחרונה התבשר יקי סעדה, מנכ"ל קריית החינוך גבעת וושינגטון, אשר עומד בראשה כבר כ-21 שנה, כי זכה בפרס ירושלים למפעל חיים. הפרס ניתן כאות כבוד על פועלו המבורך במשך שנים רבות להעצמת החינוך בישראל, על הקמת מוסדות לתפארת וניהולם השוטף ועל הכשרת דורות של מחנכים. "אני מתרגש", אומר סעדה, "האמת היא שלא ציפיתי לכך. זו הייתה הפתעה גמורה. כל מה שעשיתי היה שלא על מנת לקבל פרס. המסר שלי הוא: תיזמו ותעשו הכי טוב

"יהיה לי קשה להתנתק ותמיד אוהב את הגבעה.

כאן גדלתי, הצלחתי, גילדתי את הילדים וכאן התחילו חיי"

"אין תלמידה אחת שעזבה כאן עקב בעיה כספית. יש לי פצע מהעבר בגלל זה, כי אני לא השתתפתי בהרבה פעילויות כי להורים שלי לא היה איך לשלם. הבטחתי לעצמי שאצלי זה לא יקרה. אם היה צריך השגתי מלגות, נתתי הנחות, עשיתי הכול כדי שאף תלמידה לא תעזוב בגלל בעיה כספית. אם היו לי אתגרים, הכסף לא עצר את ההתמודדות איתם. אם הייתה לנו שנה שבה רק חמש תלמידות רצו ללמוד ברמה של חמש יחידות - דאגתי שהן תלמדנה למרות שזה לא היה כלכלי. המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער סייעו לי לממש את דרכי החינוכית בייעוץ פדגוגי ובתמיכה כלכלית."

"צריך לחלום ללא גבולות ולהגשים ללא פחד", אומר סעדה את משפטו המפורסם. "רק לאחרונה נכנסה אליי הרבנית מרים רייסלר, ראש מדרשת אפיקים של אולפנת הללי, שסיפרה שחמש בנות רוצות להצטרף ללימודים במדרשה כבר עכשיו במחצית השנייה של השנה, אבל אין להן מקום לישון. סידרתי להן הכול, וביום הראשון של המחצית הן כבר התייצבו ללימודים."

תמשיך לשמור על קשר עם הגבעה?

"יהיה לי קשה להתנתק ותמיד אוהב את המקום. כאן גדלתי, הצלחתי, גילדתי את הילדים וכאן התחילו חיי. אני מקווה שאדע לשמור על דיסטנס כדי לא להפריע למנהל החדש, אבל מהותית - איך אני יכול להתנתק? אני פשוט נושם את הגבעה".

ניהלתי עשרה מוסדות בלי סגן, הצלחתי להיות המנהל של כולם כי יצרתי לי אנשים בשטח, מעין אנטנות, שכל אחד מהם ניהל פדגוגית ומינהלית וקיבל ממני מרחב לפעולה. בלי יחסי אנוש אי אפשר להצליח בשום דבר, ישימו לך רגליים. אם תקפיד על יחסי אנוש טובים וחשיבה מקצועית נכונה אנשים יעריכו אותך מבחינה מקצועית ואישית. במקביל, השיקול המוביל הוא שצריך לקבל את ההחלטות שאתה מאמין שיהיו להן התוצאות הטובות ביותר, גם אם לא כולם יאהבו אותן, אבל הבסיס כאמור הוא יחסי אנוש טובים. כל השאר כבר יבוא".

"כשנכנסתי לתפקיד כמנהל אדמיניסטרטיבי לא ידעתי אפילו מה לשאול", הוא מספר, "אני בכלל איש חינוך במקצועי. אט אט למדתי את התחום ויצרתי את היחסים הטובים שהביאו להצלחה וברוך השם המקום משגשג ונמצא בשיא. זו הזדמנות פז בשבילי להודות לכל האנשים הטובים והמקצועיים שהיו סביבי לאורך השנים, ועבדו ותרמו מכל הלב למקום. הם חלק בלתי נפרד מההצלחה שלי ושל קריית החינוך. במיוחד אני רוצה להודות ליושב ראש ההנהלה מר בנצי דל, שהיה בשבילי מגדלור שכייוון, הנחה, תמך וגיבב לאורך כל הדרך, גם בזמנים קשים".

לא רק על השגשוג החינוכי מברך סעדה, אלא גם על סיום קדנציה ממושכת בלי עזיבה של תלמידה, ולו אחת, בשל בעיות כלכליות.

לבריאות, לנכדים, לאישה".

מה אתה מתכנן לעשות אחרי הפרישה?

"החלטתי לפרוש בלי שום תוכנית, חוץ מהתוכנית להיות אבא, בעל וסבא. למעשה אני אפילו לא יודע איפה אני הולך לגור, בעיר או בכפר, שהרי כל השנים גרתי בגבעה - מדרת חדר אחד שבה נולד בני הבכור ועד היום אני גר בדירה שהתרחבה מעט עם הילדים. בשנת 1974 הגעתי לפה. מלבד ארבע שנים בצבא וארבע שנים של שליחות חינוכית בקולומביה, הייתי כאן בגבעה כל השנים - תלמיד, סטודנט, קצין ביטחון, מנהל אדמיניסטרטיבי ומנכ"ל, והיום אני פורש כסב מאושר. אני אוהב את המקום, את צוות העובדים ואת כל 2,500 הלומדים בעשרת מוסדות הגבעה. כמי שזוכר את גבעת וושינגטון כמו שהיא הייתה לפני 50 שנה, אני גאה בהישגים שהגבעה הגיעה אליהם ובהתפתחות האדירה של המקום, ושמח לראות דורות של תלמידים ומחנכים בוגרי הגבעה. כבוד היה לי לנהל מקום מפואר כזה, ואני מאמין שהוא עדיין לא אמר את מילות האחרונה".

על טיול ארוך אין מה לדבר כעת. "אמרתי לאשתי: בואי נצא בסוף אוגוסט, המועד שבו אסיים פורמלית לעבוד, לשלושה חודשים לטיול בחו"ל. אבל היא ברוך השם בת טובה, יש לה אמא מבוגרת והיא לא עוזבת אותה. היא תומכת ונמצאת אצלה כארבע פעמים בשבוע". בינתיים חושב סעדה על היעדים הבאים. "לא הגעתי למנוחה ולנחלה בבית אבות, כוחי במוטוני ואשתדל לתרום עוד הרבה מניסיוני לחברה ולחינוך ואתייצב למשימות חדשות. 'הנני', כמו שאמר הרב דרוקמן זצ"ל".

"אין תלמידה אחת שעזבה בגלל בעיה כספית"

תן טיפ למי שיירש אותך בתור מנכ"ל. "אהוב את האנשים. יחסי אנוש לפני הכול."

היא לא זכתה לראות. אמא לימדה אותנו שאם אתה עובד קשה ומשתדל, ונותן את כל כולך - תצליח. למדנו לא להאמין בסיפורי עבודה אלא בהשקעה שתוביל להצלחה. לילדים שלי תמיד אמרתי: תשקיעו ותעשו את תפקידכם בצורה הטובה ביותר ולא לפי התגמול. אל תחשבו על הכסף. אנשים רואים זאת ולבסוף יקדמו אתכם. וברוך השם הם מצליחים מאוד".

"אני עוזב מפעל חיים שבניתי בשתי ידי"

הבשורה הגיעה לסעדה, בן 67, נשוי לנאוה, אב לחמישה וסב לתשעה נכדים, זמן לא רב לאחר שהודיע על פרישתו לגמלאות בתום שנת הלימודים הנוכחית, לאחר יותר מ-21 שנות כהונה בתפקיד. סעדה, כאמור, הגיע לגבעת וושינגטון כנער, ובה למד והתחנך. לאחר ארבע שנים בצבא חזר לגבעה כסטודנט לחינוך גופני, ובהמשך כיהן בכל התפקידים במוסד החינוכי עד לניהול כולל של כל קריית החינוך.

"כשהודעתי להנהלה על הפרישה, בכיתי. מפאת ההתרגשות והכאב החלטתי לא להודיע על הפרישה בעל פה וכתבתי את הדברים, כי לא הייתי בטוח שאוכל להביע את מה שאני רוצה רק בדיבור. בנצי דל, יושב ראש הנהלת קריית החינוך, ביקש שאקריא זאת להנהלה, וכשקראתי פשוט נחנקתי מדמעות", מספר סעדה. "בשבילים זו הייתה הפתעה גמורה. אני עוזב ברגשות מעורבים. מחד, אני שמח שאני עושה טוב לגבעה ולמשפחה, ומצד שני, אני עוזב מפעל חיים שבניתי אותו בשתי ידי. הייתי בעבודה יותר מאשר בבית, משמונה בבוקר עד שבע בערב. אני אוהב את המקום וחולם עליו בלילות. ממש כך, חולם על משימה שיש לי למחרת, מתעורר ולא מצליח להירדם. גם בתום יום העבודה, כשאני מגיע לבית שנמצא בתוך קריית החינוך, אני מנהל טלפונים. אפילו בשבתות ובחגים אני הולך לבקר את תלמידות האולפנה ואת האורחים בבית ההארכה שלנו ומספר להם על הגבעה". יחד עם כל ההצלחות הרגיש סעדה שהגיעה העת להחזיר את המפתחות. "הגעתי לגיל 67, בדיוק בשבוע שעבר היה לי יום הולדת. החלטתי לפרוש כשכוחי עדיין במוטוני ואני יכול לעשות ולתרום במקומות אחרים", אומר סעדה בחיוך. "בנצי דל אמר לי: יקי, מנכ"ל כמוך לא נמצא. זה מאוד מחמיא לי, אבל אני מאמין שיבוא מישהו חדש ויעשה שינויים נצרכים. יותר מכך, אולי אני מקובע והוא יחשוב אחרת. לפעמים נקודת מבט שונה יכולה לעשות טוב למקום. כפי שאמרתי לעצמי לא פעם: צריך לפרוש חצי שעה לפני שלא רוצים אותי. אבל לפני שנברך על המוגמר, יש לי עד אוגוסט לחנוך את המחליף שלי בתפקיד".

זהו מפעל חיים שנשזר בתוך חיי האישיים של יקי סעדה. בנקודה זו הוא מבקש לתת קרדיט לרעייתו נאוה שהייתה לצידו לאורך כל הדרך. "כשאני קם בבוקר אני יוצא לעבודה במקום שבו אני גר. אני בעצם נמצא בעבודה כל הזמן. זכורני שהייתי עוזב ישיבות עם מהנדסים, הולך הביתה להכין שוקו לילד שלי וחוזר לעבודה. גידול הילדים נפל על רעייתי נאוה, ובלי התמיכה שלה אני לא יודע איך הייתי מצליח לתפקד. כעת הגיע הזמן לפנק את המשפחה. לבלות איתם יותר, להיות איתם יותר. אני רוצה עכשיו לממש דברים שחלמתי עליהם ולא עשיתי עד היום, לנפש,

"חוק הלאום שיצרנו עצר את
ההידרדרות לכיוון מדינת כל
אזרחיה". ישראל הראל

לאנשים חושבים

בנט אכזב, נתניהו אינו ימין וסמוטריץ' האיש
החכם ביותר בממשלה; ההתיישבות ביהודה
ושומרון צריכה לחזור לשורשיה הציוניים,
התקשורת המגזרית עוד רחוקה ממצוינות ומדינת
ישראל צריכה להאיר פנים גם הלכתית למבקשים לבוא
בשעריה ♦ ישראל הראל, מייסד מועצת יש"ע שכבר 35
שנה משמש כובליציסט ב'הארץ', מקפיד להציג עמדות
עצמאיות ובלתי צפויות
עפרה לקס // צילום: מרים כייגא בונימוביץ'

לראיין את ישראל הראל זה קצת כמו להיכנס לחנות ספרים ולא לדעת איזה ספר לקחת ליד. כל ספר שאבחר יהיה בינגו, כל נושא שנתחיל לדבר עליו יתפתח לשיחה מרתקת. הראל הוא חלק מההיסטוריה של מדינת ישראל, טביעות אצבעותיו ניכרות בהתיישבות, בעיתונות ובחקיקה. המאבק הפנימי בבחירת נושאי השיחה היה קשה ומתיש ובסופו נכנעתי לקוצר היריעה. אז לא דיברנו על ליל הסדר הראשון בחברון ולא על צליחת התעלה ביום כיפור, לא על הגירוש מגוש קטיף וגם לא על היותו ראש עמותת הצנחנים משחררי ירושלים. על מה כן דיברנו? על הרבה דברים אחרים, ובעיקר למדתי מהעורך, העיתונאי והפובליציסט שהוא, שמה שחשוב הוא לעורר את הקוראים לחשיבה ולשיחה. ואת זה, כך נדמה, דבריו עושים היטב.

המפגש המופלא עם אבא

ישראל הראל, שחגג בחורף הזה 84 שנים, הוא ניצול שואה שאינו מרבה לדבר על הימים ההם. "מרגע שדרכתי על האספלט של נמל חיפה, רציתי להשיל ממני את הדבר הזה". זה לא שהוא התכחש, הראל תמיד סיפר היכן נולד ומה עשה. אבל הייתה כאן בחירה. "לא רציתי שהמעמסה העצובה של איבוד משפחה מורחבת, איבוד אח וכל הסבל הזה ינחו את חיי. אני מכיר אנשים שזה מה שהנחה את חייהם והם היו אנשים עצובים ועצורים".
הוא נולד בצ'רנוביץ'. בהיותו בן שנה וחצי יצא עם אביו, אמו ואחיו לצעדה בטרנסניסטריה. צעדה של שמונה חודשים, שרוב היוצאים אליה לא שרדו. הם כן. "הגענו ללוצ'יץ, גטו במרכז אוקראינה. את אבי לקחו לעבודת פרך במפעל גרמני לייצור אמצעי לחימה, אחי נפטר ואמי הייתה מתגנבת מהגטו ללמד את ילדי האיכרים קרוא וכתוב וחשבון, והייתה מביאה הביתה תפוח אדמה או כיכר לחם. כך שרדנו". הוא היה ילד קטן, אך במוחו ובליבו נחרתו הלילה שבו אחיו נפטר והרגע שבו לקחו את אביו. "שרדתי ולא חקרתי במופלא ממני". בשנת 1944 הם שוחררו על ידי הצבא האדום ועשו את דרכם חזרה מערבה, לצ'רנוביץ'. "פתאום בהצלבות שבילים אמא עזבה אותי והחלה לרוץ ולצעוק 'ענקל, יענקל'. ניגשתי לשם, ראיתי גבר זר, והיא אמרה לי שזה אבא שלי. אבי וחבריו הרגישו שזו אקציה אחרונה

וברחו מהמחנה ובדרך מקרה שלא תיאמן פגשנו בו".
היו שהציעו להוריו להגר לארצות הברית, אבל אביו החליט שלא עוד גלות. המשפחה עלתה על אוניית המעפילים המפורסמת 'קיבוץ גלויות' ובה 7,600 מעפילים. המסע הזה צרוב בזיכרוננו היטב. "אני זוכר את המלחמה עם קופסאות הסרדינים ואת 'התקווה' ששרו כל שתי דקות, כשהנחתים הבריטים התקרבו לספינה. גורשנו לקפריסין. בדרך הנדודים, ממש לפני העלייה לאונייה, אמי ילדה את אחי, שמעון (על שם סבו שנספה בסיביר - ע"ל). הבריטים נענו להפצרות מדינות העולם לא לגרום סבל למשפחות ניצולות שואה עם תינוקות, אז כעבור כשלושה חודשים שוחררנו".

חמישה חודשים לפני קום המדינה עלתה המשפחה ארצה ושוכנה במחנה עולים בקריית שמואל ליד חיפה. אחרי שחרור העיר חיפה הם קיבלו דירה בת שניים וחצי חדרים בשכונת חליסה, וחלקו אותה עם עוד משפחה. תנאים סניטריים? הצחקתם אותו. "אבל למרות זאת, ולמרות הצנע, התקופה הזאת לא זכורה לי כתקופה קשה". הוא כן זוכר את הפיטורין של אביו מהעבודה בנמל חיפה, משום שלא הסכים להחליף את הפנקס הכחול שלו, פנקס של הפועל המזרחי, בפנקס אדום. "בשעת מעשה הייתי עוד ילד, לא העמקתי בזה. מהר מאוד התעריתי בהווה הישראלית והבנתי שקבוצה מייסדת, מאוד אידאולוגית, לא מתחשבת באחרים. היא רצה קדימה ודורסת בלי להרגיש. ואגב זה מתחיל להתקיים גם בצד שלנו".

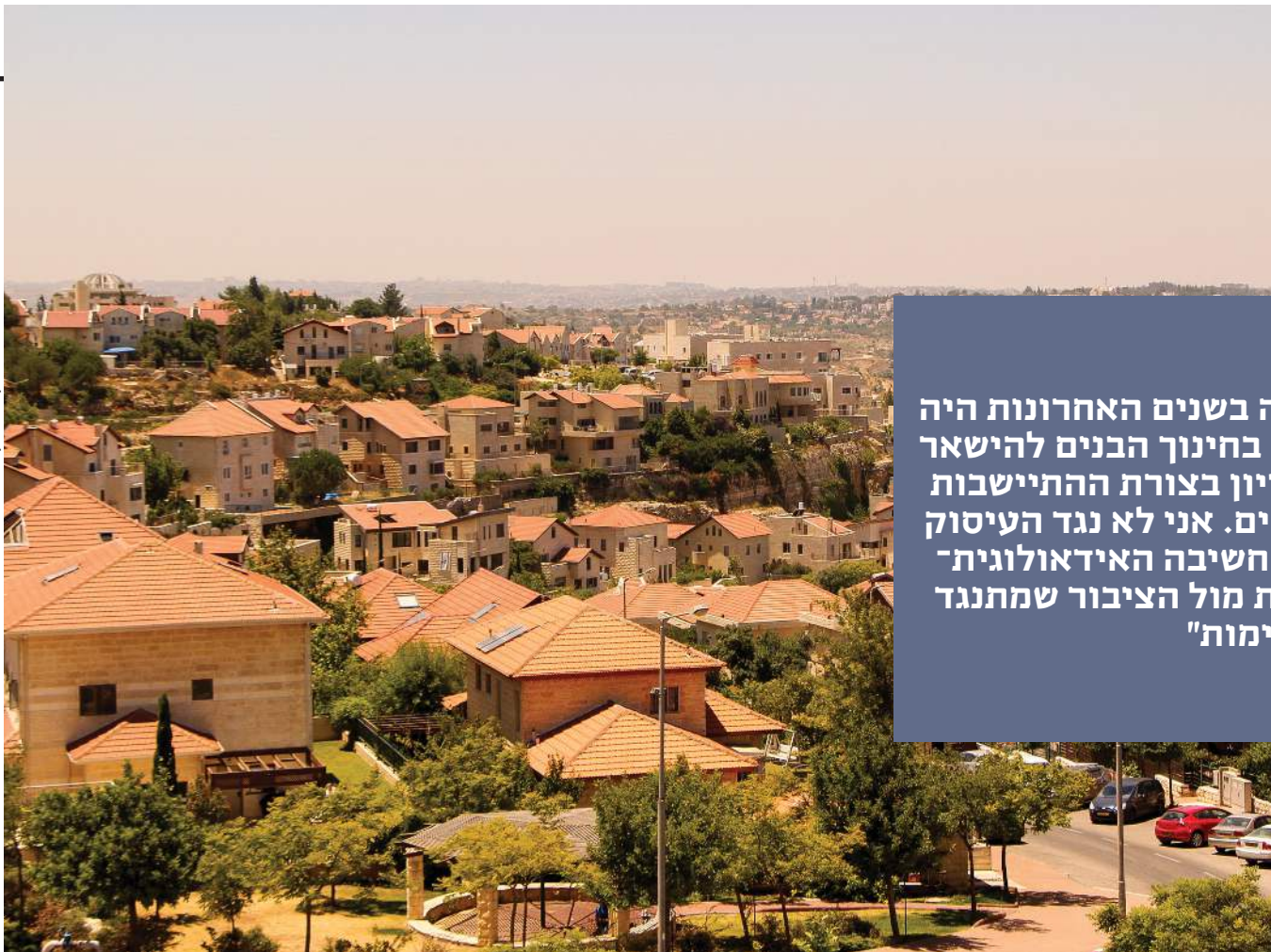
למה אתה מתכוון?

"קבוצה מובילה שיש בה אנשים שחלקם לא ראויים מוליכה אג'נדה מאוד ראויה. הקבוצה הזאת תחבל באג'נדה, בגלל דורסנותה וחוסר הנימוס האלמנטרי שבו היא עושה את זה".
הרפורמה במערכת המשפט ראויה בעיניו, רבים מהמאמרים שהוא כתב ב'הארץ' בשלושת העשורים האחרונים עוסקים בעוולות של בג"ץ והמערכת המשפטית, "אבל את תיקון המערכת המשפטית לא מבצעים במסרקות ברזל. עושים את זה בחוכמה ובתושייה". הראל חושב שיש עם מי לדבר בצד השני, "כמעט לכל סעיף יש שותפים, למשל לסעיף של פיצול תפקידי היועץ לתובע ולייעוץ. הרבה אנשים חשבו על זה בעבר, אנשים רבי השפעה שהיום, תודות לרטוריקה המפחידה של אחדים מהשרים וחברי הכנסת ולא רק בנושא המשפטי, נאלצו להתיישר עם

"הדבר המרכזי ביישוב עפרה בשנים האחרונות היה החלפת הרב. לא היה עיסוק בחינוך הבנים להישאר לגור בהתיישבות, לא היה דיון בצורת ההתיישבות העתידה ואין דיונים פוליטיים. אני לא נגד העיסוק באורח החיים הדתי, אבל החשיבה האידאולוגית-התיישבותית, ההתמודדויות מול הציבור שמתנגד לנו, לא קיימות"

התנועה הקיבוצית הייתה השראה לרבים מהצעדים של המתיישבים ביו"ש. נווה דניאל בגוש עציון

◀ היסודות ההרסניים מהשמאל הקיצוני".
השאלה אם אנשים ישתפו פעולה. כי ממחנה "רק לא ביבי" הם הפכו למחנה "רק לא רפורמה", סליחה - הפיכה.

"מה ההבדל בין גנרל למצביא? מצביא בוחר את המטרה ושלל דרכי פעולה שיובילו אליה: עקיפות, ישירות, הונאתיות. הוא לא הולך עם הראש בקיר, כי הקיר לא יישבר. היו לנו מעט מאוד מצביאים בצה"ל ולכן גם הגענו למדיניות של הכלה. אבל הצינונות הדתית, מאז שהיא עלתה על המסילה לקראת היותה נהג הקטר של המדינה - והיא קרובה לזה - לא הצמיחה שום מדינאי. הכי קרוב לזה הוא בצלאל סמוטריץ'. אבל כל יום הוא מכרסם בדמותו. מדינאי מתנהל בנחת, בדרך ארץ".

הראל מתוסכל מכך שסמוטריץ' היה בין הראשונים שהגיעו לביתו של אריה דרעי אחרי פסק הדין של בג"ץ בעניינו. הוא גם מתקומם על היחס שלו לנגיד בנק ישראל במסיבת עיתונאים לפני כמה שבועות. "בצלאל עוד יכול לחזור בו. הוא האיש הכי חכם שיושב היום בממשלה, לרבות ביבי. אבל צריך גם התנהגות. מחוננות לא מספיקה. מנהיג ציבור צריך שיהיה לו את המכלול הזה".

ומה עם מנהיגי ימין אחרים? "בנט מבחינתי הוא אכזבה. אכזבה שהיא גם אישית". על נתניהו אין לו מילים טובות. "פעם הכרתי אותו מקרוב, עד שעמדתי על טיבו. מאז, קרוב לשלושים שנה, אני טוען שהוא ההונאה הכי גדולה של הימין".

ומה אתה אומר על התיקים שמתנהלים בענייניו?

"טהור הוא לא, אבל עיקר ההתנגדות שלי כלפיו נובעת מסיבות אידאולוגיות. מבחינה מדינית הוא מוליך שולל את מחנה הימין. 'שתי מדינות לשני עמים' נבואם בר אילן, הקפאת הבנייה בירושלים, דוגמת גבעת המטוס, את חוק הלאום שזוכיתי להוביל הוא הקפיא עשר שנים".

מפגש מטלטל עם אורי צבי גרינברג

את התיכון עשה הראל בישיבת בני עקיבא כפר הרא"ה. "רבותי היו הרב משה צבי גריה, הרב אברהם צוקרמן והרב מנחם אופן. בזכותם ובזכות בני עקיבא אני חובש כיפה. שם עוצבה זהותי. בחיפה האדומה מעט מאוד נשארו דתיים". את רעייתו, שרה, הוא פגש בחתונה של ידידה מהאוניברסיטה. "היא הייתה מדהימה ביופייה ובארשת פניה, לבושה חרדית לגמרי. שאלתי את הכלה בו בערב מי זאת. היא ענתה: זו בת דודתי, אין לך סיכוי". שרה הייתה בת היישוב הישן בירושלים, אבל הראל לא התכוון לוותר. "אחרי חיזור ומאבק ממש לא קל, כולל ניסיונות להעלים אותה מהשטח, נישאנו. היא נשארה חרדית בהתנהגותה היומיומית וצינונית

גדולה אפילו ממני בתפיסתה".

אחרי העקירה מגוש קטיף שרה חלתה בסרטן הלבלב וכעבור חצי שנה נפטרה. חמש שנים אחר כך הוא נישא לרעייתו השנייה, שקרויה גם היא שרה. הוא חווה שכול עוד קודם, כאשר בנו הבכור, אלדד, נהרג בתאונה בסניי מעט לפני הנסיגה. "אין לי את שמחת החיים שהייתה לי כשהייתי צעיר, אבל גם היום אני לא אדם עצוב". יש לו שתי בנות ובן שמתגוררים ביהודה ושומרון, שנים עשר נכדים ונינה.

הראל שירת בצנחנים, ומלחמת ששת הימים תפסה אותו כמילואימניק בחטיבת הצנחנים של מוטה גור. הוא זכה להיות בין משחררי ירושלים, אבל לא תראו תמונה שלו ליד הכותל מהיום ההיסטורי. "סמוך לשחרור הר הבית והכותל, הכוח שאליו השתייכתי הועלה על אוטובוסים ונשלחנו לרמת הגולן, לסיים שם את הקרב. הגענו כשהקרב לכיבוש הרמה הסתיים". כשהם חזרו, נסעו לפקוד את הכותל לראשונה. "כל עם ישראל כבר היה שם, אנחנו היינו אחרונים". אבל בדיוק אז התרחש מפגש שגרם לו לטלטלה.

לרחבה הקטנה הגיע גם המשורר אורי צבי גרינברג, שהראל לא הכיר אז באופן אישי. "הוא תפס אותי פיזית ואמר 'הכותל אינו העיקר, זה הר הבית'. זה חדר בי עמוק". הראל כתב לא אחת שישראל לא מיימשה בצורה נכונה את הישגי מלחמת ששת הימים. "דיין פקד להוריד את דגל ישראל ממסגד עומר. אחר כך, כשאנשי הוואקף באו להיכנע לו, הוא נתן להם בחזרה את המפתח: זה שלכם. אחר כך הוסיף: מה אני אעשה עם הוותיקן הזה. תביני, כל העולם השתגע אז מאיתנו, יכולנו לעשות מה שרצינו. היו אז בסך הכול 300 אלוף ערבים ביהודה ושומרון. יכולנו להחיל את החוק הישראלי על יהודה, ושומרון, עזה וסיני. במקום זה, בהחלטת ממשלה סודית, על דעת מנחם בגין, הוחלט שתמורת שלום הם יהיו מוכנים לסגת מהשטחים שנכבשו".

אתה עולה להר הבית?

"בהתחלה עליתי. ברגע שהוואקף התחיל להשגיח עלינו אמרתי: אנחנו הריבון פה. הם לא ילוו אותי ויגידו לי אם אני יכול להתפלל או לא". הוא חזר להר פעם אחת, לרגע קצר, בשביתה של

הוואקף בעקבות הצבת המגנומטרים בשערי הר הבית. "והנה עוד פשלה של ביבי, זה לא יאומן. כל העולם היה מבין שמגנומטרים אחרי רצח השוטרים זה הכרחי. הוא התקפל".

מלבד הרחבת הגבולות של מדינת ישראל וקידום ההתיישבות בכל חלקי הארץ המשוחררת, בער בהראל עוד משהו: העלייה. לפני המלחמה הוא היה עם משפחתו בשליחות בני עקיבא בלוס אנג'לס. "ניצחון ששת הימים גרם להתרגשות גדולה ביותר בעם היהודי בתפוצות. אפשר היה לנצל הזדמנות היסטורית יחידה במינה זו כדי להקים קבינט עלייה. עשרות אלפים, אולי אף יותר, היו נענים".

עד מהרה התברר שממשלת הניצחון היא ממשלה בלי חזון, גם בתחום העלייה. "אז עוד לא כתבתי מעודי מאמר בעיתון. אולי ב'זרעים'", הוא מחייך. "ישבתי וכתבתי מאמר לעיתון הארץ, שכבר אז היה מאוד משפיע". הכותרת שהוא נתן לטור הייתה "מחדל בצד אתגר גורלי" ובו תהה איך זה שמשרד העלייה הוא לא המשרד הגדול והחשוב בישראל וכיצד לא קוראים ליהודי העולם לבוא. "כל יום הלכתי לקיוסק לראות אם פרסמו את המאמר, כי לא הייתי מנוי על העיתון. יום אחד אני פותח אותו ומקבל הלם: המאמר פורסם. לא ידעתי את נפשי". אחר כך הוא כתב מאמר בנושא גם לעיתון 'עמודים' של הקיבוץ הדתי.

יום אחד הגיע אליו בדואר מכתב מאליעזר ליבנה, אקטיביסט ואינטלקטואל במפא"י, שהיה חלק ממילייה של סופרים ואקדמאים. "הוא כתב לי שקרא את שני מאמריי והוא מאוד מעריך את מה שנכתב בהם. בימים אלה, הוא סיפר, מוקמת התנועה לארץ ישראל השלמה. הוא שאל אם אני מוכן להצטרף אליהם". הראל הופתע ושמח מאוד. הוא הכיר את השמות של אנשי התנועה, אנשים משפיעים ובעלי מוניטין בחברה הישראלית. מבחינתו זו הייתה הזמנה חלומית, כמעט בלתי נתפסת. "מהמקום שבו תנועת בני עקיבא הייתה אז, לפעול בחברתם של האנשים הללו? אף פעם לא הצלחתי לתת ביטוי עמוק לתחושות שגאו בי לאור ההצעה".

בתחילת הדרך רוב אנשי התנועה היו אנשי כתיבה, ולכן הוחלט להקים ביטאון. הם הטילו את עבודת העריכה על מנחם דורמן - מסאי,

סופר, עורך ומתרגם, שהיה מנהל הוצאת הקיבוץ המאוחד. דורמן היה אדם לא בריא וביקש מהראל הצעיר לעזור לו, למרות שהיה חסר ניסיון. כעבור תקופה דורמן רצה לפרוש, אך מכל הפעילים יודעי הכתוב לא נמצא לו מחליף. "יום אחד הוא אומר לי: אני עוזב. אני שואל: מי יעריך? הוא אומר לי: אתה. אני? אין לי ניסיון! כן, אתה תלמד". והוא למד, והפך להיות עורך של 'זאת הארץ'. אבל גם אם תיכנסו לארכיון הביטאון ותחפשו את שמו, לא תמצאו אותו בין חברי המערכת. "לא העזתי לשים את שמי כעורך, בדיוק כמו שלא העזתי לשים את שמי בין החותמים על האמנה לארץ ישראל השלמה, למרות שנסעתי להחתים רבנים ואנשים שונים. משה שמיר שאל אותי מדוע איני כותב שאני העורך, אז חותם על האמנה. השבתי: לכתוב את שמי כעורך כשחברי המערכת הם נתן אלתרמן, משה שמיר, חיים גורי, אורי צבי גרינברג וישראל אלדד? אז הוא צחק ואמר לי: תחתום, אבל לא תתמת".

העיתון היה איכותי ואידאולוגי, אבל כסף לא היה שם. הראל, שהיה בעל משפחה, חיפש פרנסה. הוא היה לסגן עורך עיתון 'זיום' - עיתון יומי שהיה למעשה ביטאון גח"ל (מפלגה שקדמה לליכוד). כעבור שנה וחצי קיבל פנייה מ'מעריב', העיתון שאז היה המשפיע והנפוץ ביותר בישראל, והחל לעבוד בו בכתיבה ועריכה. כעבור כארבע שנים פרצה מלחמת יום כיפור. הראל נמנה עם חטיבת הצנחנים שחצתה ראשונה את תעלת סואץ. הוא חושב שהיחס של אזרחי ישראל למלחמה ההיא שגוי מיסודו. "זה הניצחון הצבאי הגדול ביותר שהיה לנו. לא היה תקדים כזה, גם בעולם". ב־50 השנים שעברו מאז הוא נלחם בדימוי של הכישלון והתבוסה שחוגים מסוימים משווים למלחמה ההיא.

"המפקד הבית"רי נגד ההתיישבות?"

אחרי המלחמה קמה תנועת גוש אמונים והראל הפך לחבר בה. בהמשך עלה היישוב עפרה על הקרקע. הראל נסע לשמור שם פעם בשבוע, ולבסוף החליטה המשפחה לעבור לגור ביישוב הצעיר. הראל ביקש להיפגש עם העורך שלו, שלום רוזנפלד, כדי לעדכן אותו במעבר. < "כל המייסדים והעורכים של מעריב היו

האקדמית גבעת ושינגטון

חווייה של בית

לימודים
היברדיים
יום 1 במכללה
יום 1 בבית

גם לגור בקהילה שהיא כמו משפחה
וגם ליהנות מלמידה מותאמת. בשבילך.
כי ללמוד בגבעת ושינגטון זו לא רק חוויית לימודים,
זו חוויה לכל החיים.

יומפתוח! ט' באדר | 2.3.23 | 16:00-18:30

מדע וטכנולוגיה תואר איכותי לעולם מתקדם	ספרות מסלול דו חוגי מבוקש	אנגלית YES YOU CAN	חינוך מיוחד תואר שני בתואר משלב	מתמטיקה מסלול חד חוגי ממוקד ומעמיק	תנ"ך גם תואר שני	הגיל הרך אפשרות לשילוב עם חנ"מ	חינוך גופני גם תואר שני	מוזיקה אפשרות לשילוב עם מזמור	חינוך משלב תואר שני

שילוב לימודים
ועבודה

היכל
תרבות

אולמות ספורט
ובריכת שחיה

מעבדות
חדשות

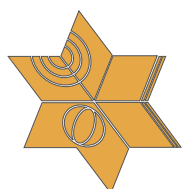
כיתות
מתקדמות

מטונות לרווקים,
נשואים ומשפחות

מרחבים
ירוקים

המכללה האקדמית לחינוך

גבעת ושינגטון
חינוך בראש אחר

washington.ac.il
toar@washington.ac.il

לפרטים ולהרשמה:
073-3744339

רוויזיוניסטים. רוזנפלד היה מפקד פלוגת בית"ר של ראש פינה. אני נכנס אליו ומספר לו שאנחנו עוברים לעפרה, יישוב לא מוכר. הוא קרא באינטרקום לטומי לפיד שהיה ראש הכתבים, וביקש שיצטרף. הם אמרו לי: 'שמע, זה יישוב לא חוקי, אתה איש מרכזי אצלנו'. שלום אמר את זה בנחת, טומי התפרץ.

"יצאתי מהחדר ופניתי לרינה, המזכירה של שלום. 'רינה, תכניסי נייר למכונת הכתיבה, אני רוצה להכתוב לך משהו'. היא ידעה מה אני מתכוון לעשות והפצירה בי להתחרט. אבל אני המשתכנ. הכתבתי לה 'לכבוד מר שלום רוזנפלד, עורך. שלום היקר, נדהמתי לשמוע מפי מפקד פלוגת בית"ר שהוא לא מרשה לי לעלות להתיישבות בארץ ישראל בהיותי חבר מערכת מעריב. הנני מגיש בזה את התפטרותי. בכבוד רב, ישראל הראל'.

"חזרתי לחדרי נסער מאוד, התלבטתי מה לעשות ואחרי שעה הרמתי טלפון לדב יודקובסקי, העורך האגדי של ידיעות אחרונות. אמרתי לו: מר יודקובסקי, אני רוצה להיפגש איתך. לא היה צריך להגיד בשביל מה. הוא אמר ניפגש, בו ביום, בשעה ארבע בקפה אוסלו".

אחרי לילה נטול שינה הוא פגש את יודקובסקי ואת נח מוזס, מו"ל העיתון. נח התקרב אליו וחיבק אותו. "הוא אמר: תשמע, אני מהגרעין המייסד של בית השיטה של הקיבוץ המאוחד. הייתי בין אלה שניסחו את מסמך היסוד של תנועת המחנות העולים, בוא נאמר שגם הגולן, הבשן והחרון הם שלנו". הוא התקבל בברכה לעיתון, ואחד האורחים הראשונים של משפחת הראל בעפרה היה נח מוזס, הבעלים של ידיעות אחרונות.

הראל החל לעבוד ב'ידיעות', אבל במקביל ההתיישבות דרשה עשייה. הליכוד ניצח בבחירות, בגין עלה לשלטון והגיע לנאום בקדומים. הראל וחבריו בני קצובר ואליקים העצני באו להאזין. כשבגין הכריז "היו עוד הרבה אלונים מורה", העצני תפס את הראל בכתפיו ואמר לו: "עזוב את מה שאתה עושה. מה שאתה צריך לעשות עכשיו זה להיכנס במלוא העוצמה לפעילות בהתיישבות. יש כאן הרבה אנשי חזון, אבל אתה גם איש מעשה". גוש אמונים, מסביר הראל, נותר גוף אידאולוגי ונוצר צורך להקים לצידו גם גוף מדיני-מעשי שיקדם את ההתיישבות.

"הלכתי הביתה, לשרה ו'ל, והתייעצתי איתה. אמרתי לה שזה לא שמיציתי את עצמי בעיתונות, אבל אני חושב שאני רוצה לקבל את הרעיון של העצני. אז היא אמרה לי: כמו שאני מכירה אותך ולפי המצב, אני מבינה שאני אצטרך לפרנס אותנו. באותה תקופה היא נאלצה לעזוב את עבודתה בבר

"עיתון הארץ הוא לא העיתון הנפוץ בישראל, אבל יש לו אופי, ולכן העיתון שרוב מקבלי ההחלטות קוראים בבוקר הוא הארץ. בעיתונות המגזרית שלנו יש אנשים שלא נופלים באיכותם מכותבים אחדים בהארץ, אולי גם עולים עליהם. אבל כלי הקיבול שקוראים לו הארץ הוא עיקר ההשפעה, ואנחנו לא יצרנו כזה. ניסיתי לעשות את זה בנקודה, אבל הוא היה צנוע מדי בתקציבו"

במבי שלג ז"ל אמרה שזה נתן פתחון פה לאנשים שלא היה להם אותו. מי יכול היה אז להגיע לערוץ הראשון? הם רק שפכו עלינו את זעמם ואשפתם, ופתאום יש מקום שנותן לך כבוד".

ב'נקודה' התפרסמו מאמרים אייקוניים, כאלה שעוררו שיח והשפיעו רבות על הציבור הימני דתי: 'הטובים לתקשורת' של אורי אורבך, המאמר 'להתנחל בלבבות' של הרב יואל בן נון, וגם הפולמוס סביב המחנתת היהודית.

חשבת שהעיתון יצמיח כותבים ואנשי תקשורת מתוך הציונות הדתית?

"זו הייתה אחת המטרות שלי. רציתי להציג את העומק האינטלקטואלי והאידאולוגי שלנו שידעתי שיש בשפע, ורציתי לגדל את האנשים שיהיה להם ביטחון לעסוק בזה".

כשהראל בוחן את מפעל ההתיישבות ביהודה ושומרון כיום, הוא מודאג מעט. "עשינו המון שגיאות, אבל המפעל משגשג בזכות השורשים האמיתיים שלו. היום אני פוחד שהשורשים הציוניים פחותים מאלה התורניים, וזה לא מספיק שיהיה לך עומק תורני. היום אין כמעט מקום ביישובים האידאולוגיים לאנשים כמוני או לאנשים מהסוג של מייסדי עפרה. אורח החיים ביישובים הוא תורני לגמרי. למשל, הדבר המרכזי ביישוב עפרה בשנים האחרונות היה החלפת הרב. מינו ועדה, היא עסקה בזה כמעט שנתיים וכל תשומת הלב היישובית הייתה נתונה לכך. ברוך השם אני שומע שהרב החדש הוא אדם יקר, אבל שום דבר לא אירע בשנים האלה במקביל מבחינה אידאולוגית-התיישבותית או לאומית. עפרה איננה עוד יישוב משימתי. לא היה עיסוק בחינוך הבנים להישאר לגור בהתיישבות, לא היה דיון על צורת ההתיישבות העתידה ואין דיונים פוליטיים. אני לא נגד העיסוק באורח החיים הדתי, אבל החשיבה האידאולוגית-התיישבותית, ההתמודדויות מול הציבור שמתנגד לנו, לא קיימות".

הדבר החשוב ביותר ברזומה

בשנת תשס"ה, כשכמעט לא היו לימין ארגוני חברה אזרחית וגם לא מכוני מחקר, הקים הראל את המכון לאסטרטגיה ציונית. "המכון הוקם כדי ליצור חוקה לישראל, כמענה ציוני ואמוני להצעת החוקה שהתווה המכון הישראלי לדמוקרטיה ברוח אהרן ברק. חוקה שהייתה גורמת לדעתי לישראל להיות מדינת כל אזרחיה". המכון לא הצליח להעביר את החוקה שלו, אבל כן הצליח לנטרל את ההצעה המקורית. המכון הגה והוליד את חוק הלאום. "בחוק ההיסטורי הזה עצרנו, לעניות דעתי, את הירדרדות המדינה לעבר מדינה א-ציונית, בדרך למדינת כל אזרחיה". בוועדת החוקה של המכון היה חבר אחד, פרופ' משה

אילן כאשת סגל. הכבישים והסכנות לא אפשרו לגור בעפרה ולעבוד שם. היא עבדה בבית הספר בעפרה שרק קם".

בשנת תש"ס, אחרי מאמצים רבים, קיים הראל את כנס היסוד של מועצת היישובים היהודיים ביהודה, שומרון וחבל עזה, כלומר מועצת יש"ע. הוא נבחר ליושב הראש הראשון שלה. במשך 15 שנים הקימה המועצה בהובלתו מוסדות מסודרים להתיישבות ופעלה בדרכים רבות, בין השאר בשביתת רעב ארוכה, להסדרת נושא קרקעות המדינה. ההישגים האלה אפשרו את תנופת ההתיישבות של שנות השמונים. המועצה גם פעלה והצליחה להחיל על היישובים את רוב חוקי המדינה. נקודת ציון נוספת וחשובה הייתה ייסוד כתב העת 'נקודה'. התנועה הקיבוצית הייתה השראה לרבים מהצעדים של המתיישבים ביהודה ושומרון, אחד מהם הוא הקמת הביטאון האידאולוגי. "הדבר הראשון שהתנועה הקיבוצית עשתה זה לשבור אבנים לחצץ כדי לסלול כביש. אחר כך היא פתחה ביטאון. הבעיה הייתה שארבע המועצות האזוריות של יהודה ושומרון לא הכירו בחשיבות של זה. לא היה הרבה תקציב לעיתון. לא היה אפילו כסף לשכור מישור שיכניס את העיתונים למעטפות. גייסתי את הילדים שלי לעשות את זה". למרות התקציב הדי עלוב, הצליח 'נקודה' להיות ביטאון חשוב, אינטלקטואלי ומשפיע. הראל ערך אותו במשך 15 שנה.

איך אתה רואה את תרומתו של 'נקודה'?
"הייתה סקרנות עצומה לגבי מי אנחנו, מה אנחנו ומה המוטיבציה שלנו. בין המנויים שלנו זיהיתי המון אנשי אקדמיה מתחומי החברה והרוח. זה היה עיתון מאוד מצוטט. הארץ צייטט אותו כמעט כל שבוע. לא לטובה, אבל צייטט.

צילום: ג'ול תפוח
"אם לא הייתי רואה חשיבות בכתיבה ב'הארץ', לא הייתי שם". מערכת עיתון 'הארץ'

קופל, שהקים אחרי תקופה את פורום קהלת. הראל כותב ב'הארץ' כבר 35 שנה. הוא הוזמן לעיתון על ידי גרשום שוקן, שהיה בשעתו העורך הראשי והמו"ל. "הוא ידע מי אני, הם רצו שהדעה הזאת תישמע. זה היה בתקופה שגם התקשורת האחרת נפתחה קצת. אני חושב שלנקודה היה בזה חלק". ולא, הוא לא מצנזר את עצמו וגם לא מצנזרים אותו.

"אני כותב בהארץ מה שאני חושב שחשוב לכתוב לציבור הרחב. לפעמים גם על דברים פנימיים של הציבור שלנו. לפעמים אני עוסק בהעברת ביקורת על עצמנו. באחד ממאמריי האחרונים כתבתי משפט ביקורת על מה שנעשה לגדי טאוב. אני חושב שהארץ, לפי המטרה שהוא עצמו שם לו, היה צריך להמשיך להכיל את גדי טאוב". טאוב, למי שלא עקב, פוטר מכתובת מאמרים בעיתון 'הארץ' בשל תמיכתו ברפורמה המשפטית.

אבל הראל ממשיך לכתוב ב'הארץ', למרות טוקבקים איזמים נגדו ונגד משפחתו, ולמרות מאמרי דעה שמתווכחים איתו. "אם לא הייתי רואה בזה חשיבות, לא הייתי שם. אני מניח שלא היו סוגרים בפניי דלתות במקומות אחרים". אבל חשוב לו מאוד לומר משהו על התקשורת המגזרית: "לכל אדם יש אופי, שאת קולטת מיד, ולפי האופי שלו את רוצה או לא רוצה להיות בקרבתו. גם לכלי תקשורת יש אופי. עיתון הארץ הוא לא העיתון הנפוץ בישראל, אבל יש לו אופי, ולכן העיתון שרוב מקבלי ההחלטות קוראים בבוקר הוא הארץ. בעיתונות המגזרית שלנו יש אנשים שלא נופלים באיכותם מכותבים אחדים בהארץ, אולי גם עולים עליהם. אבל כלי הקיבול שקוראים לו הארץ הוא עיקר ההשפעה, ואנחנו לא יצרנו כזה. ניסיתי לעשות את זה בנקודה, אבל הוא היה צנוע מדי בתקציבו".

הראל חושב שהעיתונות המגזרית חשובה, היא מאפשרת מקום להזדהות, "אבל אין לזה את העוצמה שהייתה יכולה להיות. יש איזה סוד שמצרף את האומן ואת כלי הקיבול שלו, הרגשת המציאות הזאת עדיין חסרה".

אחרי רצח רבין הקים הראל כמה פורומים להידברות בין דתיים לשאינם כאלה. הוא עמד מאחורי אמנת גביון-מדן המפורסמת ומאחורי אמנת כנרת. כשאני שואלת מה הגיע אותו, הוא מביט בי מעט בתימהון: "מה זאת אומרת? אחדות ישראל. בלי אחדות ישראל לאן נגיע? הטרואמה של רצח רבין הייתה קשה, הפצע היה עמוק מאוד והיה צורך לאחות אותו. היום אין כמעט דיון על דת ומדינה שלא מזכירים בו את גביון-מדן, גם אם לא בקיאים בפרטים. כולם נושאים אותה על שפתיים, וזו עובדה שאפשר להגיע להסכמה. אמנת כנרת הייתה מורכבת יותר, כי הפורום היה רחב יותר והיו בו קצוות. אני חושב שאפשר לקחת אותה, גם היום, כמסד להסכמה ברמה הלאומית. בדיעבד, זה אחד הדברים החשובים ברזומה שלי".

אתה אדם של שואה ותקומה, לחמת במלחמות ישראל, חווית שכול וניצחונות, והיו לך יד ורגל בהתפתחות של מדינת ישראל. מה אתה מאחל למדינה במלאות לה 75 שנים?

"אלמלא קמה מדינת ישראל, בסייעתא של צור ישראל וגואלו, עם ישראל, שרובו היה נותר בגולה, היה מתבולל בדומה להתבוללות הנוראה המתרחשת בשנים האחרונות. רק בישראל יהודי חילוני, הוא ובניו ובניו, נשארים לאורך ימים יהודים. אני מתפלל שמדינת ישראל בשנתה ה-75 תתגבר על משבריה הפנימיים הקשים המתרחשים בימים אלה, ותמשיך להיות בית חם, אוהב ומאיר פנים גם מבחינה הלכתית לרוצים להיכנס בשעריה. אחרת הדחויים יאבדו לעד". ●

"מזמור שיר זזנוכת הבית"

שלמי תודה וברכה עמוקים על הסיוע
לתנועות הנוער הציוניות דתיות בעיר
בית שמש ועל אישור הקצאה של קבע
לבניין ופיתוח התנועה בעיר בית שמש

יבואו על הברכה:

ד"ר עליזה בלוק

ראש העיר בית שמש

הרב ישראל מנדלסון- חבר המועצה
אלישיב גוטמן - חבר המועצה וממונה תנועות נוער
מר יוחנן מאל - מנכ"ל עיריית בית שמש
מר נתי גבאי - רמ"ט ראש העיר

"ואתה שלום, וביתך שלום וכל אשר לך שלום"

צילום: עופר עמרם

התחלה // לפני 77 שנה בכפר אתא. הבן השני מתוך ארבעה ילדים.

אובדן // "אחותי הגדולה נהרגה למרבה הצער עוד לפני שנולדתי. אמא הייתה בהיריון איתי כשהיא נדרסה לנגד עיניה, דבר שהשפיע עליה כל החיים, וכנראה בצורה מסוימת גם עלינו הילדים".

בצמר גפן // "התמונה של אחותי הייתה תלויה למראשותיי במיטת הילדות שלי. ההורים שלי כאבו את האובדן עד יומם האחרון והפכו אותי למעין אתרוג שצריך לעטוף בצמר גפן. למשל, הם אסרו עליי לצאת למסעות וטיולים עם החברים. כילד כעסתי על כך, אבל היום אני בהחלט יכול להבין אותם".

אבא // דוד מודריק ז"ל. היה מנהל עבודה בבית חרושת אתא. יליד אוקראינה שבגיל 24 עלה ארצה בעקבות משפחתו. "אדם חרוץ. איש רוח. ידע חמש שפות על בורין, קרא המון והיה אוטודידקט עצום, אבל בלי השכלה פורמלית. אני חושב שהוא היה ענק, במובן מסוים".

משכילים // "אבא ראה כמשימה חשובה בחייו שאנחנו הילדים, ובמיוחד אני, נרכשו השכלה גבוהה. למדתי להגיד אוניברסיטה עוד לפני שאמרתי אבא. לאורך השנים רכשתי תואר ראשון, תואר שני ודוקטורט, וביום שהתמניתי לשופט אבא אמר 'זהו, החלום הוגשם'. גם אחי ואחותי רכשו השכלה גבוהה נרחבת, ומבחינה זו הדחיפה שלו עשתה את שלה".

אמא // שפרה מודריק ז"ל. "עלתה עם משפחתה ארצה בגיל חמש. למדה בבית הספר הריאלי בחיפה ועבדה כמזכירה במשרד עורכי דין, ומרגע שנישאה הפכה להיות עקרת בית. היא הייתה שר האוצר של הבית וניהלה את הבית מכל הבחינות. הייתה לה גישה פרקטית לחיים".

הכפר // "נולדתי וחייתי בכפר אתא עם ילדות מאושרת ושמחה. כפר אתא היה באותן שנים בעיקרו עיירת פועלים שרוב התושבים בה עבדו בבית החרושת אתא. האוכלוסייה הייתה פחות או יותר הומוגנית, ומצד שני לאורך השנים המקום קלט הרבה עולים והיה שם חום אנושי מיוחד".

השבועה // "אבא בא מבית לא דתי, אבל כשהייתי בן תשע התברר לי שהוא היה הילד היהודי היחיד בכיתה בעיירה, ובכל יום נאלץ להיאבק בחבריו לכיתה שניסו בכוח למשוך על שפתיו שומן חזיר. כששמעתי את זה גמלה בליבי ההחלטה שלא אגע בבשר חזיר לעולם".

מחובר // לקראת גיל בר המצווה אביו הציע שילכו לבית הכנסת מדי שבת, "ואתה תחליט את דרכך". "לא הבנתי את השפה של התפילה, אבל כנראה ששם התעוררה בי אהבה לספר הספרים. אני אוהב את התנ"ך כנפשי". לאורך שנים משתתף בשיעור דף יומי וכן בשיעור שבועי במחשבת ישראל של הרב שמואל שפירא, רב היישוב כוכב יאיר, ומפקיד על לימוד יומי של פרק בתנ"ך במסגרת מיזם 929.

לשאוף ליותר // למד בתיכון המקומי דביר. "הייתי תלמיד טוב אבל לא המצטיין בכיתה וזה גרם עוגמת נפש לאבא שלי. העונש הכי גדול בשבילי היה לראות את פניו מתכרכמות כשאני מגיע עם ציון בינוני בבחינה

פרופ' עודד מודריק

77

נשוי לשרהלי ואב לשלושה

תושב כוכב יאיר

תת־אלוף במילואים, משפטן, סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב לשעבר, פרופסור באוניברסיטת אריאל בשומרון

מלחמת אחים // "המשפט של יגאל עמיר היה אולי אחד המשפטים הקלים ביותר שהייתי שותף להם, מפני שההוכחות היו מוחלטות. אבל כן הדאיג אותי מאוד השיח הציבורי שהיה באותם ימים, שבמסגרתו חצי עם התנפל על החצי השני. לכן התעקשתי לכתוב חוות דעת נפרדת ולשקף בה את החשש שנכח איש את אחיו. כתבתי שהושטת יד אחים היא צו המקום והזמן".

לא להסתה // גם היום הוא מוטרד מהקיטוב והחשש ממלחמת אחים. "ישנן אמירות קשות שלא צריכות להיאמר, אבל אני חושב שהדמוקרטיה שלנו חזקה דייה. כמוכן שאסור להרשות דיבורים חמורים כמו אלו וטוב שנחקרו המסיתים. יש להיזהר מקריאות למרי אזרחי, כי מספיק זיק אש קטן כדי להבעיר בערה גדולה".

אדוני השופט // שימש בתפקיד סגן נשיא ואחראי על המחלקה הפלילית בבית המשפט המחוזי תל אביב-יפו. "ראיתי

הלימודים. הייתי כבר קצין וגויסתי למילואים כמ"מ. הגדוד שלי היה הראשון שנכנס לחברון וזכינו להיות ממשחררי חברון. באותם ימים הייתה רוממות רוח. ראינו לנגד עינינו איך חזון הדורות הולך ומתגשם".

משפטן // שירת חצי יובל שנים בצבא בשלל תפקידים משפטיים בכירים, ביניהם היועץ המשפטי לאזור עזה ובהמשך לאזור הגולן, הסגור הצבאי הראשי, נשיא בית דין צבאי מחוזי ושופט בבית הדין הצבאי לערעורים. בין לבין "הושאל" למשטרה לתפקיד יועץ משפטי, והיה אב בית דין משמעתי של השב"כ והמוסד. הוא השתחרר בדרגת אלוף־משנה, ובמילואים הועלה לדרגת תת־אלוף.

שופט // לאחר שחרורו בשנת 1993 מונה לשופט בבית המשפט המחוזי ודן בתיקים רבים ומגוונים, וביניהם תיקיהם של ראש עיריית בת ים אהוד קינמון, הרב יאשיהו פינטו ואהוד אולמרט, ואף היה בהרכב השופטים שהרשיע את יגאל עמיר.

במתמטיקה. הוא היה טופח לי על השכם ואומר 'צריך לשאוף ליותר'. זה די מלחיץ, אבל בדיעבד ייתכן שאני צריך להודות לו על כך".

עיתונאי קטן // "לא הייתי בתנועת נוער, אולי לשבועות בודדים, אבל הייתי עיתונאי קטן בעיתון הילדים הכי נפוץ בארץ בזמנו - 'הארץ שלנו'. במשך שנים אחדות כתב בעיתון על 'הדברים הפשוטים של החיים', כמו שביתת פועלים בבית החרושת אתא או סערת חורף שחווה ועוד.

משפטים // "משפט קסטנר ומשפט אייכמן שהתנהלו בנעוריי הותירו עליי רושם אדיר. בחרתי בלימודי המשפטים". את הקריירה המשפטית שלו החל כעתודאי. את התואר הראשון במשפטים למד באוניברסיטה העברית במסגרת העתודה האקדמית. "אלו היו ארבע שנים מופלאות בירושלים של לפני מלחמת ששת הימים".

המלחמה // "פרצה חודשיים לפני סיום

במגרש הביתי

בוקר טוב

משכים קום בחמש וחצי. בכל יום פותח את הבוקר בשיעור בדף היומי, ואז מתארגן בהתאם ללו"ז לאותו היום. הוראה, כתיבה, פגישות ועוד. "במזג אוויר טוב יוצא לריצה". לישון הולך לקראת חצות.

השבת שלי

"כיף גדול. כה ייתן לנו אלוקים וכה יסיף".

פלייליסט

"אוהב שירים עבריים ישנים וטובים".

נאות לופת

נשיא בית המשפט העליון לשעבר, מאיר שמגר. "היה המפקד הראשון שלי בצבא ומנחה לדוקטורט. כשופט וכמפקד האיש הזה היה אוטוריטה. כל מילה שלו חדרה ללב. עד היום אני חושב שלא היה בבית המשפט העליון שופט כמוהו".

השאלה

"שהמנגינה הזאת תימשך, ומקווה שתינתן לי הזכות להמשיך אותה".

לפחית אותי

"חרד לגורל עמי ולא כקלישאה. אבל למרות זאת, יש לי איזשהו ביטחון בו".

כשלא היה צול

"אני עם הפנים קדימה. חדשות לבקרים אני מקבל משימות ומשתדל לעשותן על הצד הטוב ביותר".

הממשלה. זכות גדולה נתגלגלה לידי להיות חלק ממסד אקדמי שכזה". בנוסף לכך הוא עוסק במגוון בוררויות, גישורים וועדות ביקורת לגופים ציבוריים שונים. "אני עסוק עד מעל הראש".

אני רץ // ממייסדי קבוצת הריצה של שופטים בישראל, שנקראת Judge Do It. "אנחנו מתאמנים יחד תחת הדרכה מקצועית ורצים במשך השבוע. אני משתדל להתמיד בריצה ובעוד שבוע ארוץ עשרה קילומטרים במרוץ תל אביב".

בעד // "אני לא רואה ברפורמה המשפטית מהפכה משטרית או קץ הדמוקרטיה וכל מיני ביטויים קיצוניים שכאלה. אני מאמין שגם אם היא תוגשם ככתבה וכלשונה - זה לא אסון לדמוקרטיה. אלא שישום הרעיון במאת האחוזים יכול להוות פתח לסכנה במקרה שיונח בידי אנשים שלא יגלו מספיק אחריות, ולכן מה שמעסיק את מחשבתי הוא ניסיון למצוא חגורות בטיחות שיבטיחו יישום מוצלח".

תשנו, בזהירות // "הטענה המרכזית של הרפורמיסטים היא שבית המשפט השתלט על זרועות השלטון האחרות והפך לשליט על הזרוע המחוקקת והמבצעת. ואני אומר: תקנו את המציאות הקיימת אבל יחד עם זאת, אל תהפכו את המאזניים. צריך למצוא דרך מתאימה לשבור את המעגל באמצעות פסקות התגברות ורעיונות נוספים".

מציע // "הבעתי תמיכה ברוב חלקי הרפורמה והסתייגות מאחד הרכיבים. יש לי רעיונות לשיפור והצעתי אותם לוועדת החוקה ואני מקווה שמשוה מזה יקרה". נמצא בקשר עם יושב ראש ועדת החוקה שמחה רוטמן, שמכיר מקרוב את השקפת עולמו, "ואף ביקש שאעלה אותה על הכתב כדי שהוועדה תדון בה".

לא מבינים // "כשכלכלנים הביעו את דעתם הנחרצת נגד הרפורמה, שלטענתם יכולה לגרום לאסון כלכלי - נחרדתי והתחלתי להתעניין בטענות שלהם. הם מסבירים שהעולם הכלכלי אינו סובל חוסר יציבות וזעזועים, לא צריך להיות כלכלן מומחה כדי להבין את העיקרון הזה. אולם נשגב מבינתי כיצד שיוני בדרך בחירת השופטים לבית המשפט העליון או הסדרת היחס בין זרועות השלטון עלולים לפגוע ביציבות הכלכלה עד כדי אסון. אני חושב שהכלכלנים לא לגמרי מבינים את המשפטים ולהפך".

גול עצמי // "ובתוך כל זה יש גם בעלי אינטרס פוליטי שמלבים את האש ומהלכים אימים בארץ ובעולם. התוצאה היא שיש כאלו שצועקים 'שריפה! שריפה!' ומשקיעים ואנשי עסקים מהארץ ומהעולם נבהלים ומתרחקים. כך אנשים מבינינו תוקעים גול עצמי או יורים בתוך הנגמ"ש וזה בעיני לא הפגנה ולא לגמרי לגיטימי, ואם זה כן לגיטימי אזי זה לכל הפחות ראוי לגינוי".

אם זה לא היה המסלול // "הייתי מתמקד בתחום הרוח, לומד את השפה הערבית ואולי פילוסופיה ותנ"ך".

רוני מודריק (47), עורכת דין בפרקליטות מחוז תל אביב. והבן השלישי יונתן מודריק (42), יועץ משפטי בבית ההשקעות מיטב. "ילדיי אנשים חושבים ומרשימים".

מועמד // היה מועמד פעמיים לבית המשפט העליון. "באיזשהו שלב קיויתי שאגיע לכס בית המשפט העליון והאמנתי שאוכל לתרום בתפקיד זה, אבל הבחירה נפלה על אחרים. לא יודע להסביר למה הם ולא אני. אולי זה מתקשר לאחת הבעיות שהרפורמה המשפטית עוסקת בה, של דרך המינויים. זה לא צלח בידי. בגיל 70 פרשתי כמצוות המחוקק".

פרופטורה // מזה שבע שנים מכהן כפרופסור באוניברסיטת אריאל בשומרון. "לאוניברסיטת אריאל יש חזון לפתח מנהיגות יהודית בכל תחומי החיים. זו אוניברסיטה שמאמינה שיש לנו זכות על כל חלקי הארץ ורואה בכך את הגשמת חזון הנביאים. כמובן תוך מחויבות להחלטות

בשיפוט את הייעוד שלי בחיים". היה מודע לכך שתפקיד השפיטה טומן בחובו אחריות כבדה ונוגע בדיני נפשות. "לאורך שנות שפיתי היו משפטים מורכבים וקשים להכרעה, אבל לא זכור לי משפט שהתהפכתי על משכבי בלילות בעקבותיו. מלבד אולי מקרה אחד שעיריית תל אביב דרשה לסלול מדרכה ביפו דרך ביתו של אדם, דבר המחייב להרוס את הבית. לא יכולתי לחתום על מסמך שמורה להרוס לאדם את בית אבותיו".

החצי השני // שרהלי (75). "מורה בחסד עליון ובעלת יכולת דידקטית מעולה ומחויבות לתלמידים שלה. מוזיקאית מוכשרת. אני מתייעץ איתה רבות. בזכותה אני קיים".

הנחת // שלושה, "כולם בוגרי משפטים". הבת הגדולה הילי מודריק אבן חן (51), "מומחית במשפט בינלאומי, בקרוב פרופסור למשפטים". הבת השנייה

חנה קטן
chanakatan@gmail.com

ספרו לסבתא

בשנת 2019 הוגשה תביעה של סבא וסבתא בפני בית המשפט לנוער במילאנו על כך שהם מנועים מלהיפגש עם נכדיהם עקב סכסוך עם ההורים. או פסק בית המשפט כי הנכדים יאלצו להיפגש עם הסבים, והשופטים הזהירו את ההורים מפני הנזק הנפשי שעלול להיגרם לילדים ממניעת מפגשים כאלה. אולם ההורים הגישו ערעור לבית המשפט העליון של איטליה, שקבע כי נכדים אינם מחויבים להיפגש עם סבא וסבתא אם ההורים או הנכדים אינם מעוניינים בכך.

עוד חסם שעולה היום בקשרים בין הסבים והנכדים הוא איחור גיל הנישואין וגיל לידת הילדים. במשפחה שבה נולדים ילדים להורים בגילאי העשרים, כאשר הנכדים הראשונים נולדים סביב גיל 45-50, הנכדים גדלים רוב שנותיהם בצילם ובחסותם של הסבים משני הצדדים, וזה טוב ובריא ונעים לכל הצדדים. ולפעמים גם זוכים לסבא רבא וסבתא רבתא ואף יותר, כפי שזכו צאצאיו של הרב אלישיב. אבל כשילדים ילדים בגיל שלושים פלוס וגם הדור הבא נוהג כך, נהיים סבים סביב גיל שבעים פלוס, ובדרך כלל זה כבר לא גיל שאפשר לשחק בו כדורגל עם הנכדים, או שצריך להגיע ללידות שלהם בכיסא גלגלים.

רואה את הנולד. בשבילי הנוכחות בלידות של נכדיי היא חוויה שאוספת בתוכה גם את כל הלידות שלי, וגם את כל אלפי הלידות שעברו דרכי במשך עשרים שנה כרופאה מילדת בחדר לידה. היולדת מנמנמת בחסדי זריקת האפידורל, וגיגון הדופק העוברי של הנכד ערב לאוזני. ואולי זאת נכדה? סבתות חכמות יודעות לראות את הנולד. ממבט חטוף על צורת הבטן ההריונית הן קובעות בביטחון מה הוא מין העובר, והן יודעות שצורת הריונית מבשרת על רעמת שיער ובולמוס לשוקולד מעיד על תינוק זלזל במיוחד. אני לא נמנית בין הסבתות האלה. אבל אני רואה את תמונות הנולד בעל-קול ומגלה את הסוד לפני כולם - בן או בת? (כמובן שהמידע נשאר חסוי).

סבתות בדרך כלל מאופיינות בקריאת מחשבות. לסבתות בזימבבואה, למשל, יש תפקיד חשוב יותר מאשר ללוות את בנותיהן לחדר הלידה או לנחש אם מדובר בבן או בבת. הן עושות זאת בשיבה על הספסל בגינה הציבורית. בארצן יש רק כעשרה פסיכיאטרים - פחות מפסיכיאטר אחד למיליון איש. אבל יש סבתות, והן מביאות איתן את הלב הפתוח ואת החוכמה שנקנית עם השנים, ומצליחות לטפל בקשיים רגשיים בתבונה השמורה לסבתות.

סבתא עם הפרעת קשב. עוד בחיים התוך-רחמיים אנחנו מקשיבים לצאצא שלנו והוא מקשיב לקולות הלב שלנו, ואנחנו פועמים יחד. ההקשבה שלי שינתה מיקוד עם השנים. פעם זה היה להאזין לדופק העוברי עם אוזן מוטה אל מול סטטוסקופ העץ המונח על בטנה ההריונית של האם, כשמכשיר האולטרסאונד עוד לא עלה במחשבה. או לעמוד ליד הטלפון הציבורי במסדרון שליד חדר הלידה והאסימונים נגמרים, כדי לחטוף כמה שניות של חסד ולהאזין לקולות ילדיי הכל כך רחוקים ולאחל לילה טוב לכולם. היום חוש השמיעה שלי מאתגר במיוחד עם הפרעת הקשב, וכאשר חמש נכדות פטפטניות סובבות אותי אני מתבלבלת לגמרי. בעזרת ה' הבעיה הזאת רק תלך ותחמיר עם השנים, בהשראת משפחת הרב אלישיב. וכמו הצפצפה הרעדנית, תהפוך שרשרת הדורות לשמורת טבע מלוקדת. לו יהי. ●

סבתות בדרך כלל מתאפיינות בקריאת מחשבות. הסבתות בזימבבואה עושות זאת בישיבה על הספסל בגינה הציבורית. בארצן יש רק כעשרה פסיכיאטרים - פחות מפסיכיאטר אחד למיליון איש. אבל יש סבתות, והן מביאות איתן את הלב הפתוח ואת החוכמה שנקנית עם השנים, ומצליחות לטפל בקשיים רגשיים בתבונה השמורה לסבתות

כמו צפצפה רעדנית. הרב אלישיב היה בן יחיד להוריו. הוא נפטר עם כאלף צאצאים, עד כדי כך שהוא לא הכיר את שורת הצאצאים של הדור החמישי, ולכן העיד על עצמו שהוא לא פסול מלדון אותם בבית הדין. זה קצת הזכיר לי את הצפצפה הרעדנית - זהו העץ שהזכיר הרב יוני לביא לקראת ט"ו בשבט. ומה הייחוד בו? מדובר בעץ ותיק ששלח שורשים ואלפי עצים התפתחו ממנו עם אותה גנטיקה, אותן תכונות, כולם מחוברים באופן תת-קרקעי לאותם שורשים, וכולם מחליפים צבע בבת אחת. האדם עץ השדה כפשוטו.

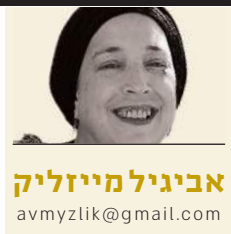
בדרך כלל ילדים יחידים בוחרים להביא לעולם כמה ילדים. חשוב להם להרגיש חווית שייכות לקבוצה גדולה יותר. פרופ' פוקס, אבי האנליזה הקבוצתית, אמר שאין אדם בלי קבוצה. אחים תורמים להתפתחות הילד, ומאפשרים תרגול של התמודדויות חברתיות בסביבה בטוחה יחסית. זו הזדמנות לפתח את יכולות התקשורת ואת ההבנה הרגשית מול אחים. אחים גדולים משמשים לקטנים מודל לחיקוי ומשענת יציבה בכל ימי חייהם. הקשרים עם האחים הם הארוכים והמשמעותיים ביותר שיש לאדם בחייו, שהרי ההורים הולכים לעולמם לפני כן. המעבדה החברתית שנוצרת בתוך משפחה מאפשרת לאחים לראות את האחר ולהרגיש קשר יציב עם אנשים קרובים ואוהבים במהלך כל החיים. מתברר שלבנים יחידים וגם לבכורים יש יתרון סטטיסטי קל ברמת האינטליגנציה בשל המושקעות ההורית הבלעדית והראשונית.

אחת החוויות הקשות של ילדים יחידים היא לטפל בהוריהם בעת זקנה, ואין ספק שכאשר המטלה נופלת על ילד יחיד היא כבדה. וגם להפך. העלייה מברית המועצות התאפיינה בתרבות של ילד אחד במשפחה, מפני שההורים יצאו לעבוד והסבים והסבתות גידלו את הילדים, ואי אפשר היה להטיל עליהם מעמסה כבדה מדי, וגם הדירות היו קטנות. אולם בתוך שנים מעטות רוב העולים יישרו קו עם המקובל היום בישראל, עם משפחות של שניים או שלושה ילדים.

הניסוי הקיבוצי נכשל. אחד מהניסויים הגדולים והחשובים ביותר בהיסטוריה שנעשו בבני אדם התחיל עם ייסוד הקיבוצים של פעם, לפני יותר ממאה שנה. פרופ' עמיה ליבליך מתארת בספרה המדהים 'קיבוץ מקום' כיצד ניסו לגרום לכך שהילדים של המשק יהיו הילדים של המשק יותר מאשר של הוריהם, ניסיון שאפשר לומר שנכשל לחלוטין. עברו שנים, והחברים הקשישים בקיבוצים מתחלקים בין מי שיש לו ילדים ונכדים בקיבוץ ובין מי שאין לו. כל חברי הקיבוץ הקשישים מקבלים טיפול למופת בכל צרכיהם, ובכל זאת אין מה להשוות - גם הילדים שנותקו כמעט לגמרי מהוריהם כל חייהם, ביקרו בבית הוריהם שעה ביום, קראו להורים שלהם בשמותיהם הפרטיים ולא הרגישו כלפיהם שום מחויבות מיוחדת - נשארו קשורים אליהם הרבה יותר מאשר לחברי המשק האחרים, וזה בא לידי ביטוי בעיקר בימי הזקנה. הניסוי הזה נכשל, וטוב שכך.

משחק כדורגל עם סבא. באופן טבעי הסבים והסבתות הם חלק מעולמם של נכדיהם, ואפשר לומר שקיימת גם זכות מוסרית לסבים ולסבתות שיישמרו הקשר הזה, ולו במידה מינימלית. אבל הרוחות החדשות הפוגעות במושג המשפחה הגיעו גם לכאן. בית המשפט העליון באיטליה פסק כי נכדים שאינם רוצים לבקר את סבא וסבתא לא חייבים לעשות זאת.

עניין של טעם

התשובה שלי למיכל, שסבלה מהגישה הקיצונית של אמה בתחום התזונה הבריאה, כללה הצעה פשוטה: באוכל בריא אין כללים אחידים, פשוט תבחרי במה שעושה לך טוב

בשבוע שעבר סיפרתי כאן על מיכל, בחורה שניגשה אליי בסוף אחת מההרצאות שלי בנושא בריאות. מיכל גדלה בבית בריא במיוחד, עם אמא שהקפידה על כל מה שנכנס לפה של ילדיה ואסרה עליהם לאכול ממתקים ומאכלים לא בריאים. כתוצאה מכך נוצר אצלה אנטי לנושא, לצד רגשות אשמה. להרצאה שלי היא הגיעה מתוך תקווה שתצליח לשמוע מומני משהו שיעזור לה להתמודד עם הקונפליקט הזה, אך למרבה האכזבה זה לא קרה. את כל זה היא סיפרה לי בסוף ההרצאה ושיתפה אותי בכעס שהתעורר בה כששמעה את דבריי.

האמת שהכרתי ילדה כמו מיכל, קראו לה רותי והיא הייתה בת כיתה של אחותי. מדי פעם היא הגיעה לביקור בביתנו אחר הצהריים. במיוחד אני זוכרת איך היא הייתה נעצרת בכל פעם ליד ארון הממתקים במטבח, שאותו הכירה ככל הנראה מביקורים קודמים. העיניים שלה פשוט היו נתקעות בכל פעם על הארון במבט עורג, מלא תקווה. היום כשאני חושבת על זה, אני מנסה להבין: מה היא קיוותה שיקרה? שפתאום הארון ייפתח וייפלו עליה סוכריות טובי ובייגלה? בכל מקרה, אין ספק שבשני המקרים האיסור הנחרץ לאכול אוכל שאינו בריא מספיק רק יצר ריאקציה קשה אצל שתי הילדות הקטנות הללו. כעת עמדתי מול מיכל והייתי צריכה לומר לה משהו בעל משמעות. אז התפללתי בלי מילים שאצליח לענות לה, וניסיתי ככל יכולתי.

המציאות אינה כספומט

"את יודעת, אנחנו חיים כיום בעולם מוצף מידע, על כל נושא יש כל כך הרבה דעות וגישות והסברים ומחקרים. קחי רק את נושא התזונה - לכל אחד מאיתנו יש תעורבות שלמה של אמונות בנושא. חלקן מבוססות על ידע אמיתי והרבה מהן על שמועות, דברים שאמרו לנו, קטעי מאמרים שקראנו או פשוט הטעם האישי שלנו. התגובה שלנו לכל המידע הרב הזה היא ניסיון לעשות את 'מה שנכון'. נדמה לנו שאם נעשה את הדבר הנכון - נהיה מוגנים. ובאיושנו מקום אנחנו מאמינים ב'דבר הנכון' אפילו יותר מאשר בקדוש ברוך הוא. אם אוכל נכון - לא אהיה חולה. אם אחנך כמו שצריך - יהיו לי ילדים כמו שחלמתי. אם אשתדל מספיק - אהיה עשירה. הסיבה שכל הדברים האלה לא קרו עדיין היא פשוט כי לא התאמצתי מספיק. כאילו שהמציאות היא מין כספומט כזה, שכל מה שצריך זה להכניס את

הכרטיס הנכון - והתוצאה המדויקת תצא מהצד השני. "אך האמת שונה. החיים שלנו מנוהלים בהשגחה פרטית משמיים, ובלי קשר לעובדה שרובנו מתקשים לעשות את הדבר הנכון - גם אם היינו מצליחים במאה אחוזים, עדיין יש את השם יתברך בעולם, והוא היחיד שאחראי על התוצאות של חיינו.

"פרט לכך, בתחומים רבים כמו חינוך למשל, אין דבר אחד שהוא הנכון. או תחום ענקי כמו התזונה, מי יכול לומר שהוא מצא את הפתרון המושלם לתזונה בריאה? הרי יש כל כך הרבה גישות ודרכים ושיטות, ועד כמה שידוע לי, גם גדולי התזונאים לא הצליחו להגיע לחיי נצח. תזונה בריאה היא בסך הכול כלי שקיבלנו כדי לעשות לעצמנו טוב. ואם היא עושה רע - היא מאבדת את ערכה.

"אמא שלך האמינה מאוד במשהו וניסתה להעביר לכם אותו. כנראה לנפש שלה התאימו הקיצוניות וההקפדה החמורה, ולנפש שלך לא. את לא יכולה לנסות לאכול בריא בדרך של אמא שלך, ובכלל, אוכל לא יכול להיות מוקד לחינוך בינך ובינה. מתוך ניסיון להיות שונה ממנה, החלטת לעשות אותו הדבר אבל הפוך... כך שבסופו של דבר, היא עדיין זו שמכתיבה בתוכך פנימה 'מה נכון'. את רק עושה את הנכון הזה מהצד השני שלו, ומרגישה אשמה נוראית עקב כך.

"כדי לצאת לדרך חדשה, עליך להפסיק להתווכח עם אמך, לקבל את העובדה שמה שהיה נכון בשבילה אינו נכון בשבילך, וזה ממש בסדר. ומכאן - תתחילי לחפש את הדרך של מיכל. לגלות מה את אוהבת, מה עושה לך טוב, למצוא מעט אוכל בריא שמתאים לך. וכשאת מנסה לבנות תפריט חדש לעצמך - תתאימי אותו בראש ובראשונה לאופי שלך, לצורכי החיים ולטעם האישי שלך. אולי זה סלט ירקות, אולי אוכל אפוי במקום מטוגן, חפשי צעדים קטנים שמדברים אלייך ובכל פעם תחטפי עוד מעט טוב, ובמיוחד - תשמחי את עצמך עם כל הצלחה הכי קטנה, תחשיבי אותה!"

כך ישבנו יחד, ומיכל רשמה כמה דברים קטנים מאוד שכן הייתה רוצה לעשות, כאלו שמתאימים לה. עיקר העבודה שהצעתי לה היה למצוא את הקול הנכון, הקול הפנימי שלה, וגם עליו להסתכל כשאפה ולא כאיום שמרגישים אשמה בגללו. הוספנו לכל זה תפילה לסייעתא דשמיא, ומיכל עזבה את האולם עם חיוך על הפנים. ●

מאפה שארים עם פסטו, גבינות וירקות כתומים

הנה אחד הבריאים והאהובים עליי - מאפה שמרים שממלאים אותו בכל טוב, מין פיצה בריאה כזאת, שיש עליה פסטו וירקות כתומים וגבינת עיזים והיא פשוט חגיגה בריאה ונהדרת. אני עושה אותה מקמח כוסמין אבל כל סוגי הקמח יתאימו כאן.

כ־6 יחידות	מָנ אפיה: 15 דקות	מָנ התפחה: 5 שעה	דרגת קושי: קלה פלוס

שליש כוס צנוברים או שקדים	לֶבֶב: 500 גרם קמח כוסמין 80 אלוז או מלח
4 שיני שום	כף שארים יבשים או חצי קוביית שארים טריים
שליש כוס שמן זית	4 כפות שמן זית
מלח ופלפל	כפית מלח
	כפית דבש
	1½-2 כוסות מים פושרים
לירקות ולגבינות:	
2 גזרים	
בטטה בינונית	
נתח דלעת קטן	
מלח ופלפל	
200 גרם מוצרלה	
200 גרם פטה	
או בולגרית עיזים	
	לפסטה: 3 רור בצ'יליקום טרי, עליים בלעדי בלי הפאצ'וליס הקשים

מכינים את הבצק: שמים את כל החומרים פרט למים במיקסר עם וו לישיה או בקערה רחבה, מתחילים לעבד במהירות נמוכה ומוסיפים את המים תוך כדי לישיה. ממשיכים ללוש ולעבד עד לקבלת בצק רך וחלק אך לא דביק מדי. מעלים את מהירות הלישה וממשיכים ללוש כ־7 דקות. משמנים קלות קערה ומעבירים אליה את הבצק, מניחים עליה גיליון או מגבת ומתפחים במקום חמים כשעה.

מכינים את הפסטו: שמים את כל חומרי הפסטו במעבד מזון, בבלנדר או בבלנדר ידני וטוחנים יחד לתערובת אחידה.

מכינים את הירקות: חותכים את הגזר לרצועות דקות (אפשר בעזרת קולפן). פורסים את הבטטה לעיגולים דקים, חוצים את הדלעת ופורסים אותה לפרוסות דקות. מביאים מים לרתיחה בסיר ומבשלים את הירקות הכתומים כ־5 דקות, עד שהם מתרככים מעט. מסננים ומצננים מתחת לברד.

מרכיבים את המנה: מחממים תנור לחום של 220 מעלות. מחלקים את הבצק ל־6 כדורים, מגלגלים אותם מעט ומשטחים על תבנית התנור, מרופדת בנייר אפייה, לקבלת שישה עיגולים. מורחים את הפסטו על כל העיגולים בצורה אחידה. מפזרים את הירקות, מפזרים מעליהם את שני סוגי הגבינות, מתבלים את הירקות הכתומים במלח ופלפל ומכניסים לתנור החם. אופים 12-15 דקות, עד שהבצק מזהיב והגבינה נמסה. מגישים חם.

מי יכול לומר שהוא מצא את הפתרון המושלם לתזונה בריאה? הרי יש כל כך הרבה גישות ודרכים ושיטות, ועד כמה שידוע לי, גם גדולי התזונאים לא הצליחו להגיע לחיי נצח. תזונה בריאה היא בסך הכול כלי שקיבלנו כדי לעשות לעצמנו טוב. ואם היא עושה רע - היא מאבדת את ערכה

מועצה אזורית מטה בנימין

שמחים ומודים על הבשורה החשובה
בהסדרת היישובים ובהם יישובי בנימין

גבעת הראל, גבעת הרואה ומלאכי השלום

ועל אישור קידום

2,117 יחידות דיור בבנימין

ברכת אברהם

נתונה לראש הממשלה **בנימין נתניהו** | לשר הבטחון **יואב גלנט** ולשרי הליכוד
לשר **בצלאל סמוטריץ'** ולשרי הציונות הדתית | לשר **איתמר בן גביר** ולשרי עוצמה יהודית
תודה למשכחות החלוצות שנאחזו בקרקע בתנאים קשים במשך שנים!

בציפייה להמשך פעולות ההסדרה הנחוצות, ולהמשך התבססות מדינת
ישראל וההתיישבות בליבה של ארץ ישראל.

ראש המועצה ישראל גנץ
ועובדי המועצה

"הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה בדרך ולהביאה אל המקום אשר הכנתי"